

ILMASTO- KRIISIN KESKELLE SYNTYNEET

ILMASTOKRIISI-
LAPSEN
OIKEUKSIEN
KRIISI

Pelastakaa Lapset

Kiitokset

Tämän raportin on laatinut Erin Ryan, jota ovat tukeneet Jack Wakefield ja Siri Luthen. Tekijät kiittävät muun muassa seuraavia Pelastakaa Lapset -järjestön työntekijöitä, jotka ovat auttaneet tämän raportin laatimisessa: Paul Mitchell, Kit Vaughan, Oliver Fiala, Sultan Latif, Yolande Wright, Christophe Belperron, Rik Goverde, Silvia Paruzzolo ja Ulrika Cilliers. Tekijät haluavat myös kiittää hyödyllisistä arvioista, joita he ovat saaneet Pelastakaa Lasten jäsenjärjestöiltä, aluetoimistoilta ja vaikuttamistyön yksiköiltä. Kiitos kuuluu erityisesti Jess Edwardsille tämän antamasta arvokkaasta tuesta lasten vertailuryhmälle, jolta kerättiin tietoa tätä raporttia varten.

Tämän raportin toteuttaminen ei olisi ollut mahdollista ilman Wim Thieryn tarjoamaa dataa ja asiantunte-
musta. Tässä raportissa esitetyt tulokset, jotka koskevat altistumista äärimmäisille sääilmiöille eliniän aikana, on johdettu seuraavasta tieteellisestä tutkimuk-
sesta: Thiery, W., Lange, S., Rogelj, J., Schleussner, C.-F., Gudmundsson, L., Seneviratne, S.I., Frieler, K., Emanuel, K., Geiger, T., Bresch, D.N., Zhao, F., Willner, S.N., Buchner, M., Volkholz, J., Andrijevic, M., Bauer, N., Chang, J., Ciais, P., Dury, M., Francois, L., Grillakis, M., Gosling, S.N., Hanasaki, N., Hickler, T., Huber, V., Ito, A., Jagermeyr, J., Khabarov, N., Koutroulis, A., Liu, W., Lutz, W., Mengel, M., Muller, C., Ostberg, S., Reyer, C.P.O., Stacke, T., Wada, Y., Age-dependent extreme event exposure, Science, painossa. Tieteellistä analyys-
iä johti Prof. Dr. Wim Thiery, Vrije Universiteit Brusselin (VUB) BCLIMATE-ryhmän johtaja. Pelasta-
kaa Lapset kiittää tutkimuksen kaikkia kirjoittajia tutkimustyöstä ja tulosten jakamisesta.

Viimeisenä muttei vähäisimpänä haluamme kiittää viittä ulkopuolista arvioijaa: Charlene Watson ja Marcus Manuel (ODI), Jennifer Khadim (International Centre for Climate Change and Development), Thomas Tanner (SOAS University of London) ja Siri Eriksen (Norwegian University of Life Sciences). Lopullinen sisältö ei välttämättä vastaa näiden arvioi-
jien näkemyksiä.

Shutterstock / Jeiner Andres HP

Kansi: Kuvaushetkellä vuonna 2019 tuolloin 8-vuotias Paula asui äitinsä ja sisarustensa kanssa tilapäisleirissä, joka oli perustettu Idai-syklonin vuoksi kotinsa menettäneille. Hänen kotitalon-
sa jäi tulvan alle ja tuhoutui syklonin vuoksi. Paula lähti kotoa äitinsä ja sisarustensa kanssa. He suojautuivat toripöydän alle ja pakenivat myöhemmin Sofalan provinssiin Mosambikissa. Hänen isänsä oli hoidossa jäätyään jumiin romun alle suojaessaan perheen omaisuutta myrskyn aikana. Paula käy Pelastakaa Lasten tilapäisessä teltoilla toteutetussa oppimiskeskuksessa ja lapsiystävällisessä tilassa.

Kannen suunnittelu:
Kristoffer Nilsen

Kannen kuva:
Hanna Adcock / Pelastakaa Lapset

Raidat: Hawkins, E.
Show Your Stripes. 2018–2019.
<https://showyourstripes.info/>
mukautettu näyttämään vain vuodet 1960–2020.

Raportin suunnittelu ja infografiikka:
John F McGill

Käännös: Maailmankansalaiset

Sisällys

Lasten osallistumista koskeva lausunto	4
Ilmastomuutosta käsittelevä runo	5
Tiivistelmä	6
Keskeiset suositukset	9
Lasten tulevaisuus: mitä data kertoo	10
Äärimmäiset sääilmiöt	12
Epäoikeudenmukaisuus kasautuu: epätasa-arvoa ja syrjintää kokevien lasten oikeudet	22
Aikaa ei ole hukattavaksi: lämpenemisen rajoittaminen lasten tulevaisuuden turvaamiseksi	26
Haasteeseen vastaaminen: mitä data tarkoittaa lasten oikeuksien kannalta	28
Oikeus terveyteen ja ravintoon	29
Oikeus koulutukseen	32
Oikeus suojelemaan	34
Oikeus sosiaaliturvaan	35
Oikeus osallistua	37
Suosituksia	40

Lasten osallistumista koskeva lausunto

Tämä raportti on laadittu lasten vertailuryhmän tuella. Ryhmä koostui 12 lapsesta, joiden ikä oli 12–17 vuotta ja jotka olivat kotoisin Albaniasta, Bangladeshista, Chilestä, El Salvadorista, Guatemalasta, Kosovosta, Norjasta, Somaliasta, Sri Lankasta, Yhdysvalloista ja Sambiasta. Tarkoituksena oli esitellä, kuinka ilmastonmuutoksen ylisukupolviset vaikutukset loukkaavat lasten oikeutta elämään, koulutukseen ja suojeluun.

Haluamme kiittää näitä lapsia – sekä kaikkia ilmastotekojen puolesta puhuvia lapsia eri puolilla maailmaa – heidän ajastaan, tarkkaan harkituista suosituksistaan sekä jatkuvasta sitoutumisestaan lasten oikeuksien suojeluun muiden toimijoiden aiheuttaman ilmastokriisin edessä

Runo ilmastonmuutoksesta

SIELUNI SUREE

Justina,
15-vuotias tyttö, Sambia

Sieluni suree

Päättäni särkee,

Syyinä on muutos, este ja tuho, jota kutsutaan ”ilmastonmuutokseksi”.

Oi! ”Ilmastonmuutos” – niin heleästi ja kauniisti se soi, mutta niin kielteisesti se vaikuttaa ympäristöön.

Olen tämän sukupolven lapsi,

Haluan antaa äänen vaikutuksille, jotka ilmastonmuutos on tuonut.

Se rajoittaa lasten osallistumista yhteiskunnassa,

Liialliset sateet aiheuttavat tulvia, jotka tuovat käsittelemätöntä vettä ja sen mukana koleraa ja muita tauteja.

Vähäiset sateet aiheuttavat kuivuutta ja pulaa ruoasta, jolloin lapset näkevät nälkää eivätkä pysty keskittymään saamaansa opetukseen.

Liialliset sateet saavat koululaiset jäämään kotiin.

Vähäiset sateet ovat johtaneet sähköntuotannon rajoituksiin, jolloin metsiä on pakko kaataa puuhiilen vuoksi sähkön korvaamiseksi.

Huh! Sanani jäävät sanomatta

Kyyneleeni jäävät valumatta olosuhteiden ja tilanteen vuoksi.

Jos voimme aiheuttaa tämän, voimme myös ratkaista sen.

Annan anomukseni kuulua kovaa

Päättäjät, harkitkaa metsitystä.

Esitän anomukseni ja itken taas.

Haluan päättäjien lisäävän tietoisuutta ilmastonmuutoksesta ja lasten osallistumisesta yhteiskunnassa, koska se luo (lapsille sopivan Afrikan.)

Noheilia Talavera / Pelastakkaa Lapset

TIIVISTELMÄ

Ilmastokriisi muovaa maailmaa perustavanlaatuisesti ja peruuttamattomasti, ja sillä on vakavia seurauksia tämän ja tulevien sukupolvien lasten oikeuksien kannalta. Ylemmän keskitulotason ja korkean tulotason maat aiheuttavat 86 prosenttia maailman kumulatiivisista CO₂-päästöistä, kun taas muut valtiot muodostavat vain 14 prosenttia¹ päästöistä. Tästä huolimatta juuri matala- ja keskituloisten maiden lapset kantavat suurimman osan menetyksistä sekä vahingoista, joita aiheutuu terveydelle ja inhimilliselle pääomalle, maalueille, kulttuuriperinnölle, alkuperäiskansojen ja paikallisväestön tiedolle sekä biodiversiteetille ilmastomuutoksen seurauksena². Mikäli suurituloisten ja suuren osan päästöistä tuottavien maiden johdolla ei ryhdytä huomattaviin toimenpiteisiin päästöjen vähentämiseksi ja lämpenemisen rajoittamiseksi 1,5 asteeseen esiteollisen ajan tasoon nähden painottaen lasten etua ja tunnistettuja prioriteetteja, **joutuvat matala- ja keskituloisten maiden lapset kantamaan ilmastokriisin kaikkein vaarallisimmat seuraukset. He ovat perineet ongelman, jota eivät ole itse aiheuttaneet.**

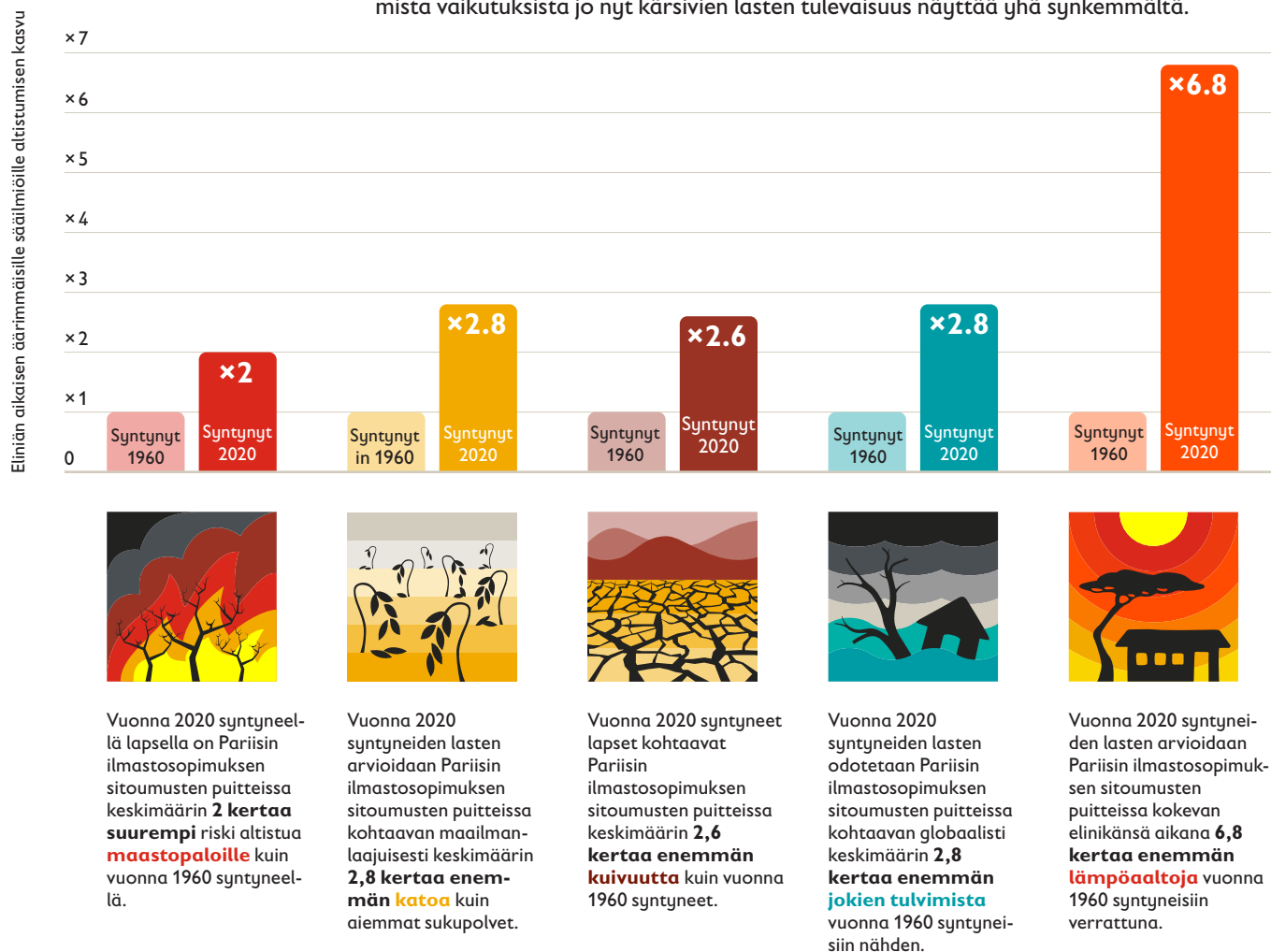
Vuoden 2021 elokuussa julkaistiin hallitustenvälisen ilmastomuutospaneelin (IPCC) raportti, jossa käsitellään ilmastomuutoksen luonnontieteellistä taustaa. Raportissa vahvistettiin, että ihmisen kestämaton toiminta on yksiselitteisesti vastuussa maapallon nopeasta lämpenemisestä³. Monet planeetan toiminnasta kertovista merkeistä, kuten kasvihuonekaasupitoisuudet, valtameren lämpeneminen ja jäämassan väheneminen, ovat saavuttaneet kriittisen tason, minkä seurauksena suoraan ilmastomuutokseen liittyviä äärimmäisiä sääilmiöitä esiintyy ennennäkemättömän tiheästi. Ilmastomuutosta ylläpitävät fossiilisten polttoaineiden tuotannon ja muiden ympäristön kannalta tuhoisien toimialojen omien etujen ajaminen, ja sitä voimistaa suurimman vastuun ilmastovaikutuksista kantavien korkean tulotason maiden valtioiden toimimattomuus. Ilmastomuutos on aiheuttamassa ylisukupolvisen lasten oikeuksiin kohdistuvan kriisin.

Useimmat Pariisin ilmastopimuksen kansallisista sitoumuksista ovat riittämättömiä, millä on vakavia seurauksia lapsille ja tuleville sukupolville. Vrije Universiteit Brusselin johtama kansainvälinen ilmastotutkijatiimi on luonut uuden mallinnuksen, jonka mukaan vuonna 2020 syntynyt lapsi altistuu elinikensä aikana Pariisin ilmastopimuksen sitoumusten puitteissa keskimäärin kaksi kertaa enemmän maastopaloille, 2,8 kertaa enemmän kadoille, 2,6 kertaa enemmän kuivuudelle, 2,8 kertaa enemmän jokien tulvimiselle ja 6,8 kertaa enemmän lämpöaalloille kuin vuonna 1960 syntynyt.

Data osoittaa, että valtaosan yhä pahenevan ilmastomuutoksen vaikutuksista kantavat jatkossakin matala- ja keskituloisten maiden lapset. Vaikutukset kertautuvat niiden lasten kohdalla, jotka altistuvat useille vaaratekijöille, jotka elävät konfliktien keskellä tai joihin koronavirus on vaikuttanut voimakkaimmin. Lapset, jotka kokevat epätasa-arvoa ja syrjintää sukupuolen, vammaan, alkuperäiskansaisuuden, pakkomuuton tai muiden, usein risteävien, tekijöiden vuoksi ovat myös suuremman riskin alla. Ilmastomuutos linkittyy erottamattomasti laajempiin ongelmiin, jotka liittyvät epätasa-arvoon ja lasten perusoikeuksien laiminlyöntiin. Ilmastomuutoksen pahimmista vaikutuksista jo nyt kärsivien lasten tulevaisuus näyttää yhä synkemmältä.

Kuva 1

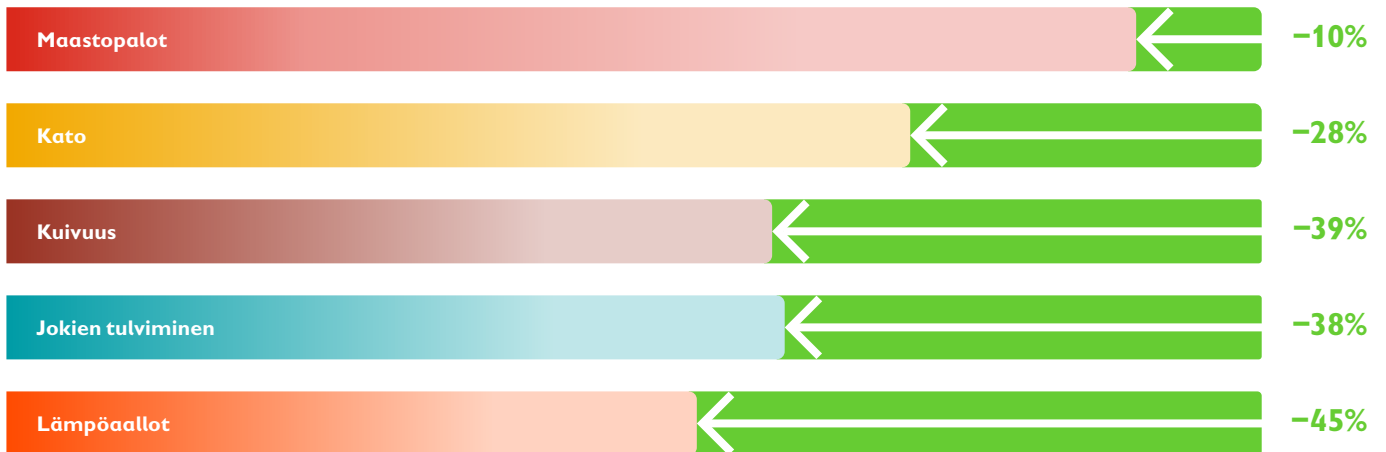
Vuonna 2020 syntyneen lapsen ja vuonna 1960 syntyneen henkilön eliniän aikainen altistuminen äärimmäisille sääilmiöille Pariisin ilmastopimuksen sitoumusten puitteissa.

Kuva 2

Vuonna 2020 syntyneiden lasten eliniän aikaisen äärimmäisille sääilmiöille altistumisen mahdollinen vähentäminen rajoittamalla lämpeneminen 1,5 asteeseen korkeamman lämpötilan sijaan Pariisin ilmastopimuksen sitoumusten puitteissa.

Samasta mallinnuksesta kuitenkin ilmenee, että on mahdollista toimia – ja toiminnalle on kiireellinen tarve: Pariisin ilmastopimuksen sitoumuksiin verrattuna lämpenemisen rajoittaminen 1,5 asteeseen suhteessa esiteolliseen aikaan vähentää lasten altistumista lämpöaalloille 45 %, kuivuudelle 39 %, jokien tulvimiselle 38 %, kadolle 28 % ja maastopaloille 10 %. Näiden vaikutusten myötä toteutuu useampien lasten oikeus palveluihin, perustarpeiden täyttymiseen, osallistumiseen ja tulevaisuuteen. Suurituloisimmat maat ovat eniten vastuussa ilmastomuutoksesta. Näiden maiden johtajuus ilmastotoimissa erityisesti rahoituksen ja sopeutumisen osalta saa aikaan myös useita sosiaalisia sekä ympäristöön ja talouteen liittyviä hyötyjä: 1,8 biljoonan dollarin investointi maailmanlaajuisesti viiteen tärkeään sopeutumisen osa-alueeseen 10 vuoden aikana voisi saada aikaan kaikkiaan 7,1 biljoonan dollarin nettohyödyn⁴.

Paikallisista ilmastotoimista, joissa huomioidaan lapset, on tulossa enenevässä määrin taloudellinen välttämättömyys, sillä äärimmäisten sääilmiöiden aiheuttamien humanitaaristen kriisien kustannukset ovat kasvussa. Lisäksi matala- ja keskituloisille maille kasautuu kohtuuttomasti ilmastomuutoksen aiheuttamia menetyksiä ja vahinkoja, ja ne menettävät tuottavuutta maataloudessa ja muilla keskeisillä toimialoilla. Huolimatta tästä sekä laajasta tieteellisestä näytöstä, jonka mukaan maailman aika toimia on käymässä nopeasti vähiin, sitoumukset ilmastotoimiin, ilmastorahoitukseen sekä lasten osallisuuden päätöksenteossa ovat jääneet vaarallisen riittämättömiksi.

Mohamed Osman / Pelastakaa Lapset

Keskeiset suositukset

Ilmastoasioihin liittyviin epäoikeudenmukaisuuksiin puuttumiseksi, kestävän kehityksen tavoitteissa ja lapsen oikeuksien sopimuksessa lapsille annettujen lupausten pitämiseksi sekä Pariisin ilmasopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi valtioiden, avunantajien, yksityisen sektorin ja monenvälisten järjestöjen on toimittava seuraavasti.

- **Ryhdytään heti kunnianhimoisiin ja kiireellisiin toimiin lämpenemisen rajoittamiseksi enintään 1,5 asteeseen** suhteessa esiteolliseen aikaan muun muassa siirtymällä nopeasti pois fossiilisten polttoaineiden käytöstä ja subventoinnista.
- **Kasvatetaan sitoumuksia ilmastorahoitukseen** sekä haittojen lieventämisen, että sopeutumisen osalta tunnustaen, että ilmastokriisi liittyy vahvasti lapsen oikeuksiin ja vaikuttaa eniten ja pahiten lapsiin. Tämän puitteissa toteutetaan täyttämättä jäänyt sitoumus siitä, että vuosittain mobilisoidaan vähintään 100 miljardia dollaria, josta vähintään 50 % edistää sopeutustoimia, jotka tukevat matala- ja keskituloisia maita ilmastonmuutoksen väistämättömien vaikutusten hallinnassa, ja edistetään vihreitä kehityskulkuja.
- **Tunnustetaan, että lapset ovat tasavertaisia osapuolia ja keskeisiä muutoksen tekijöitä** ilmasto- ja ympäristökriisiin vastaamisessa, muun muassa luomalla lapsiystävällisiä mekanismeja ja foorumeja, jotka helpottavat lasten virallista osallistumista ilmastopolitiikan toteuttamiseen.
- **Vahvistetaan / laajennetaan sosiaaliturvajärjestelmiä** tarkoituksena vastata ilmastoshokkien yhä kasvaviin vaikutuksiin, jotka kohdistuvat lapsiin ja heidän perheisiinsä. Tavoitteena on toteuttaa ajan myötä yleinen lapsilisä lasten hyvinvoinnin parantamiseksi ja resilienssin, eli häiriötilanteisiin liittyvän ennakoivan toimintakyvyn ja sopeutumisen tukemiseksi.

Valtioiden valmistautuessa tapaamisiin, edistymisen arviointiin sekä sitoumustensa edellyttämien toimien nopeuttamiseen Pariisin ilmasopimuksen seuraavaa viisivuotiskautta varten niiden on pidettävä mielessä sekä velvollisuutensa toimia lapsen edun mukaisesti että myös lasten itsensä toimijuus ja kyvyt. Maailman lapset – erityisesti matala- ja keskituloisten maiden lapset sekä kaikkialla epätasa-arvoa ja syrjintää kokevat lapset – ovat myötävaikuttaneet ilmastokriisin syntyyn kaikkein vähiten, mutta juuri heillä on eniten menetettävää, jos kriisiä ei saada hillittyä. On ehdottoman tärkeää, että lapset ovat tällä ratkaisevalla hetkellä edustettuina: he eivät ole innoittajia, vaan heillä on omat oikeutensa, heihin vaikutukset osuvat kipeimmin ja he edistävät kiireellistä, välttämätöntä ja mullistavaa muutosta.

Eduardo Soteras Jaill / Pelastakaa Lapset

LASTEN TULEVAISUUS MITÄ DATA KERTOO

Ilmastonmuutos aiheuttaa lapsiin ja heidän oikeuksiinsa kohdistuvia uhkia. Uhkat eivät ole teoreettisia, vaan todellisia ja kiireellisiä. Vuoden 2021 elokuussa julkaistussa hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin (IPCC) raportissa, jossa käsitellään ilmastonmuutoksen luonnontieteellistä taustaa, esitettiin, että ilmastokriisi vaikuttaa jo nyt sähän ja äärimmäisiin sääilmiöihin kaikkialla maapallolla⁵. Pelastakaa Lapset on tehnyt yhteistyötä johtavista ilmastotutkijoista koostuvan, Vrije Universiteit Brusselin johtaman kansainvälisen tiimin kanssa kartoittaakseen lasten kokemuksia ilmastonmuutoksen aiheuttamista äärimmäisistä sääilmiöistä, sukupolvien välistä eriarvoisuutta sekä yhä kasvavaa epätasa-arvoa suurituloisten ja pieni- ja keskituloisten maiden välillä⁶.

Ilmastokriisi vaikuttaa jo nyt sään ja ilmaston ääritapahtumiin kaikilla maapallon alueilla.

Pariisin ilmastopimuksen toteuttamiseksi kansallisella tasolla sen allekirjoittajat ovat kehittäneet omat kansallisesti määritellyt panoksensa (Nationally Determined Contributions, NDC), joissa määritellään paikalliset ilmastotoimet, tavoitteet, politiikat ja muut keinot. Näiden NDC-panosten sisältö vaihtelee, mutta ne edustavat konkreettisinta kehityskulkua, jolla voidaan suojella lasten tulevaisuutta ilmastomuutoksen vaikutuksilta. Seuraavassa osiossa käytetään NDC-sitoumuksia, jotka valtiot ovat julkaisseet Pariisin ilmastopimuksen jälkeen⁷, tarkoituksena mallintaa vuonna 2020 syntyvän lapsen eliniän aikaista altistumista äärimmäisille sääilmiöille – maastopaloille, kadolle, kuivuudelle, jokien tulvimiselle ja lämpöaalloille – verrattuna vuonna 1960 syntyneeseen henkilöön.

Vaikka kumpikin näistä sukupolvista kokee yhä useammin esiintyviä ja entistä voimakkaampia sääilmiöitä ilmastomuutoksen seurauksena, lasten elämä ja tulevaisuuden näkymät ovat merkittävästi ja peruuttamattomasti erilaiset. He joutuvat pakenemaan useampia maastopaloja, kohtaamaan ruokapulaa kadon vuoksi, kokemaan lisääntyviä tulvia ja valmistautumaan ankariin lämpöaaltoihin eri puolilla maailmaa. Monet haitta-vaikutukset korostuvat matala- ja keskituloisten maiden lasten kohdalla.

Ilmastomuutoksen seurauksena yhä useammin esiintyvien ääri-ilmiöiden ja syvenevän köyhyyden ennustetaan ajavan yli 100 miljoonaa matala- ja keskituloisten maiden asukasta köyhyysrajan alapuolelle vuoteen 2030 mennessä⁸ ja lähes kaksinkertaistavan humanitaarista apua tarvitsevien määrän vuoteen 2050 mennessä. Tämän avun vuosittaisten kustannusten odotetaan kasvavan nykypäivän 3,5–12 miljardista dollarista 20 miljardiin dollariin vuoteen 2030 mennessä⁹. Ilmastokriisi moninkertaistaa uhkia voimistaen nykyisiä konflikteja ja heikentäen ihmisten kykyä sopeutua seurauksiin. Yhä laajempi altistuminen shokeille kasvattaa yhteisöissä ilmenevää epätasa-arvoa, supistaa talouskasvua ja vaarantaa toimet köyhyyden vähentämiseksi pitkällä aikavälillä¹⁰.

Oheisissa tiedoissa on esitetty lasten altistuminen äärimmäisille sääilmiöille asuinpaikan mukaan. Tietoja tarkasteltaessa on ehdottoman tärkeää huomioida, että nämä maantieteelliset haavoittuvuudet ovat merkittäväillä tavoilla yhteydessä lapsiin kohdistuvan köyhyyden, epätasa-arvon ja keskeisten palveluiden (kuten yleisen terveydenhoidon tai sosiaaliturvan) puuttumiseen. Tämä korostaa sitä, että suurituloisten maiden – joilla on usein enemmän vastuuta ilmastokriisistä, mutta jotka ovat vähemmän alttiita sen vaikutuksille – on tarpeen ja niillä on vastuu lisätä huomattavasti taloudellista tukeaan ja toteuttaa kunnianhimoisempaa politiikkaa ilmastotoimien edistämiseksi. Uudet grytykset rajoittaa ilmaston lämpeneminen alle 1,5 asteeseen todella vaikuttavat nykyisten ja tulevien sukupolvien lapsiin vähentämällä heidän elinikänsä aikaista altistumista kaikentilaisille äärimmäisille sääolosuhteille. Tämä vahvistaa sen, mitä lapset eri puolilla maailmaa ovat jo todenneet: välittömässä ilmastotoimissa on kyse ylisukupolvisesta oikeudenmukaisuudesta.

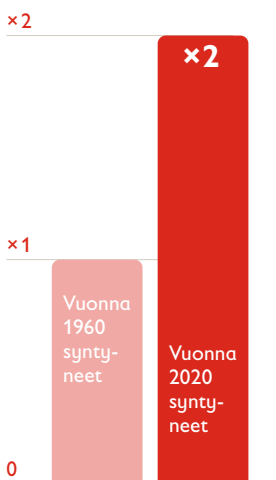
Menetelmät

Seuraavat havainnot perustuvat viiteen tietolähteeseen, kuten tuoreisiin simulaatioihin ilmastovaikutuksista viiden äärimmäisen sääilmiön suhteen, Yhdistyneiden kansakuntien väestöennusteeseen (World Population Prospects), IPCC-raportin *Special Report on Global Warming of 1.5 °C* tueksi koottuihin maapallon keskilämpötilaskenaarioihin, väestörekonstruktioihin ja -projektioihin sekä Wittgenstein Centren Human Capital Data Explorerin maiden mittakaavaa kuvaaviin kohorttikototietoihin¹¹. Tutkimuksessa lasketaan keskimääräisen henkilön altistuminen ilmastovaikutuksille elinikänsä aikana 178 maassa, 11 alueella ja maailmanlaajuisesti, kun huomioidaan Pariisin ilmastopimuksen solmimisen myötä kehitetyissä NDC-panoksissa ilmoitetut maakohtaiset sitoumukset ilmastotoimiin. Tämän jälkeen eri ikäryhmiä verrataan, jotta voidaan laskea varovaiset arviot äärimmäisten sääilmiöiden ilmenemisestä eliniän aikana ilmastomuutoksen seurauksena kontrolloiden eliniän odotteiden muutoksia.

Äärimmäiset sääilmiöt

Maastopaloille altistumisen kasvu eliniän aikana.

Kuvio 3
Vuonna 2020 syntyneellä lapsella on Pariisin ilmastositoumusten puitteissa keskimäärin **2 kertaa suurempi** riski altistua **maastopaloille** kuin vuonna 1960 syntyneellä.

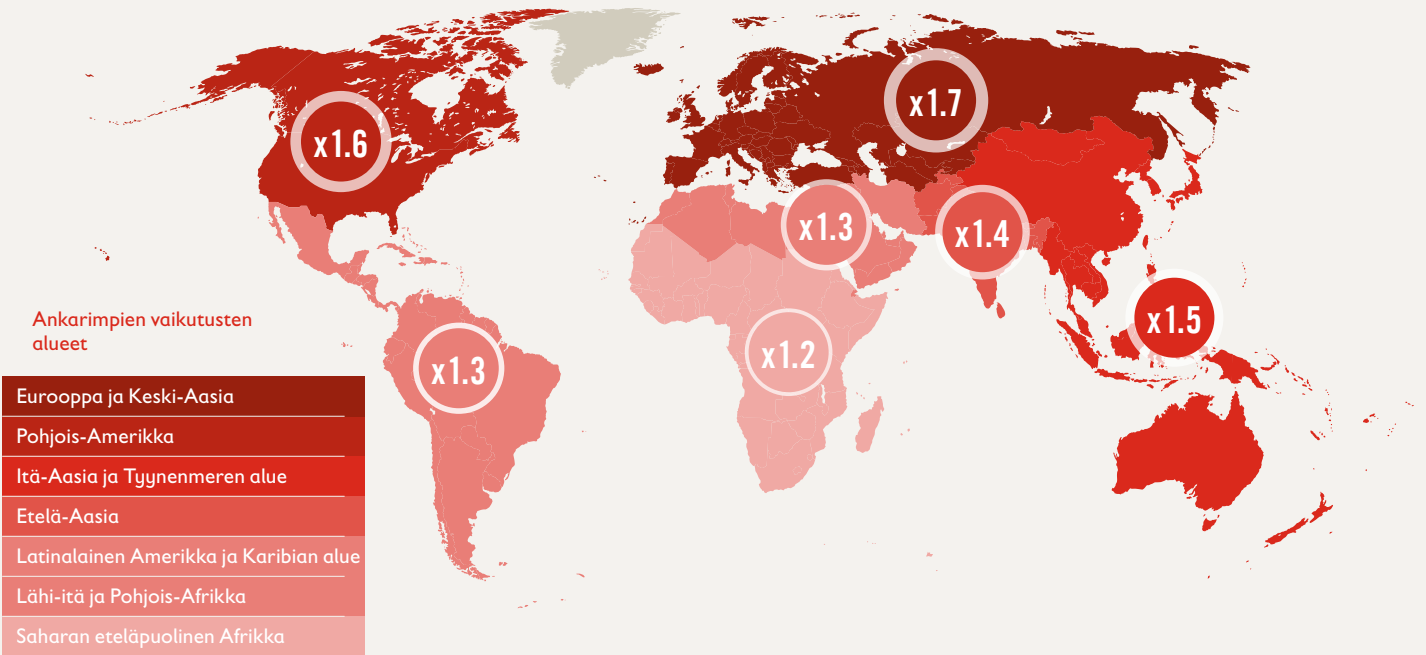
MAASTOPALOT

Roihuavat tulipalot, palavat kodit ja koulut sekä päivänvalon peittävä musta savu kertovat vahvasti ilmastonmuutoksen lähestyvistä vaaroista. IPCC:n arvioinneissa on todettu, että antropogeeniseen ilmastonmuutokseen liitetyt seikat, kuten lämpötilojen nousu, sademäärien väheneminen ja hiilidioksidin määrän lisääntyminen kasvillisuutta ympäröivässä ilmakehässä, johtavat suurempaan tulipalojen riskiin¹². Myös uudet simulaatiot, joissa mallinnetaan ilmastonmuutokseen liittyviä maastopaloja pitkällä aikavälillä, ovat kvantifioineet lapsiin kohdistuvaa riskiä. Vuonna 2020 syntyneellä lapsella on Pariisin ilmastositoumusten puitteissa keskimäärin kaksi kertaa suurempi riski altistua maastopaloille kuin vuonna 1960 syntyneellä.

Riski on erityisen vakava hauraisissa ympäristöissä elävien lasten kohdalla esimerkiksi Palestiinassa, Afganistanissa ja Papua-Uudessa-Guineassa, joissa eliniän aikainen maastopalojen riski on edellisiin sukupolviin verrattuna kaksinkertainen. Jordaniassa ja Turkissa – kahdessa maassa, jotka ovat ottaneet viime vuosina vastaan eniten pakolaisia – haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin kohdistuu korostunut ja keskittynyt riski, jolla on mahdollisesti tappavat seuraukset. Riskin vakavuudesta ovat osoituksena maastopalot, jotka polttivat Turkissa ja sen naapurimaissa yli 1 600 neliökilometrin alueen vuoden 2021 heinä-elokuussa.

Väestön ja infrastruktuurin tiheys on pakolaisalueilla äärimmäisen korkea, mikä luo jo lähtökohtaisesti olosuhteet, joissa tulipalot pääsevät leviämään nopeasti. Tämän lisäksi näissä ympäristöissä asuu suhteettoman paljon lapsia, jotka ovat vaarassa: tuoreissa raporteissa on arvioitu, että 44 % syyrialaisista pakolaisista Turkissa¹³ ja 48 % Jordaniassa on lapsia¹⁴.

Kasvanut maastopalojen riski ja sen vaikutukset lasten oikeuksiin on jo ilmaistu lasten nostamassa ilmastokanteessa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle esitetystä tapauksesta Duarte Agostinho & 5 Others v Portugal & 32 Others portugalilaiset lapset ilmaisivat huolensa kuolemantapauksista, jatkuvasta psykososiaalisesta häädystä ja koulutuksen keskeytymisestä, jotka aiheutuivat maastopaloista vuonna 2017¹⁵. Mullistavaan kanteeseen johtaneet kokemukset tuskin jäävät näiden lasten viimeisiksi: Portugalissa syntyvien lasten arvioidaan altistuvan elinikensä aikana maastopaloille 1,8 kertaa aiempia sukupolvia enemmän.

Kuva 4
Eliniän aikaisen maastopaloille altistumisen alueellinen kasvu; vuonna 2020 syntyneet lapset

Kuva 5
Vuonna 2020 hauraisiin ympäristöihin syntyneiden lasten kohdalla esimerkiksi Palestiinassa, Afganistanissa ja Papua-Uudessa-Guineassa eliniän aikainen maastopalojen riski on edellisiin sukupolviin verrattuna noin kaksinkertainen.

Kuva 6
Jordaniassa ja Turkissa, kahdessa maassa, jotka ovat ottaneet viime vuosina vastaan eniten pakolaisia, maastopalariski eliniän aikana on noin kaksinkertainen edeltäviin sukupolviin nähden.

Kuva 7
Tuoreissa raporteissa on arvioitu, että 44 % syyrialaisista pakolaisista Turkissa ja 48 % Jordaniassa on lapsia. Pakolaisalueilla haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin kohdistuu korostunut ja keskittynyt riski, jolla on mahdollisesti tappavat seuraukset, ja näissä ympäristössä asuu suhteettoman paljon lapsia.

Turkki

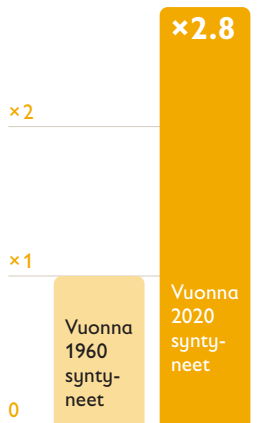
Jordania

● Syyrialaisista pakolaisista lapsia
● Syyrialaisista pakolaisista aikuisia

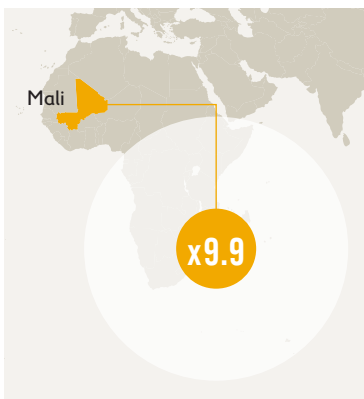

Kadolle altistumisen kasvu eliniän aikana

Kuva 8

Vuonna 2020 syntyneiden lasten arvioidaan Pariisin ilmastositoumusten puitteissa kohtaavan maailmanlaajuisesti keskimäärin **2,8 kertaa enemmän katoa** kuin aiemmat sukupolvet.

Kuva 9

Malissa vastasyntyneillä on 9,9-kertainen mahdollisuus altistua kadolle.

Sachia Myers / Pelastakaa Lapset

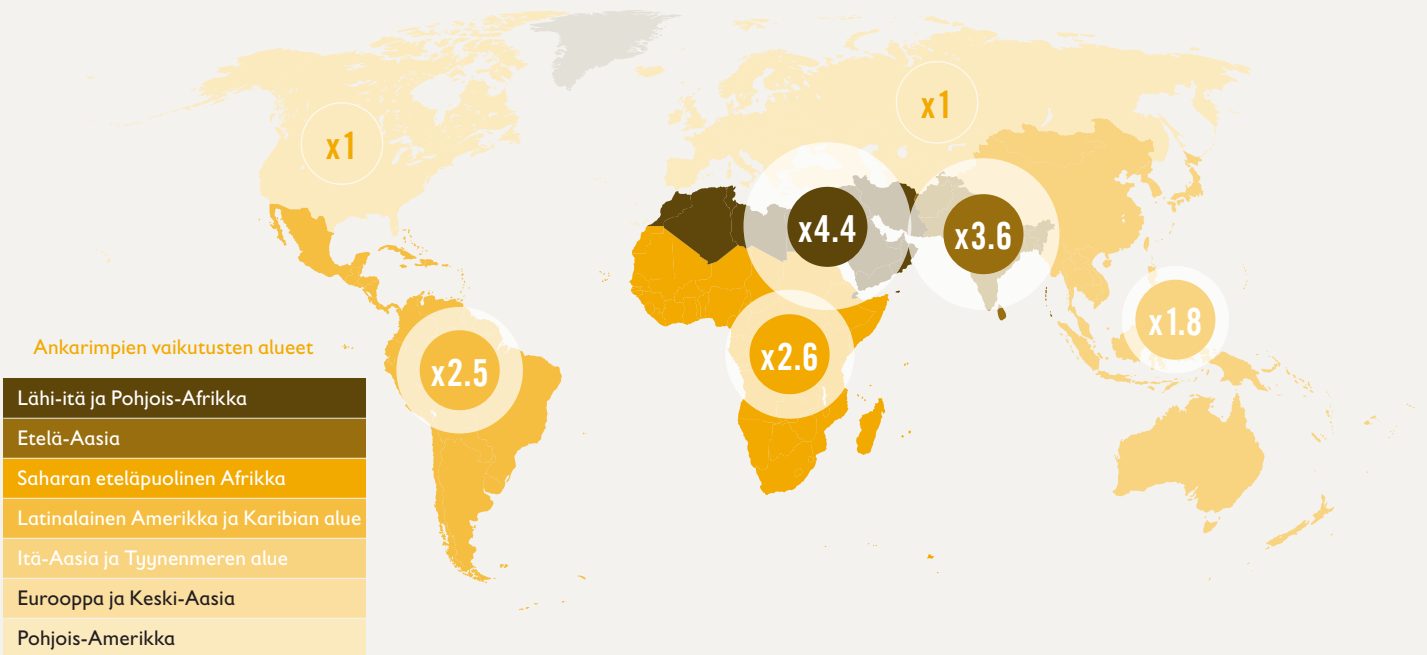
KATO

Maailmanlaajuisten elintarvikkeiden tuotantojärjestelmien kautta turvataan lasten kasvu ja kehitys. Nämä järjestelmät eivät saisi häiriintyä, mutta metsäkato ja muut laaja-alaiset muutokset maankäytössä sekä ilmastomuutoksen aiheuttama maaperän huonontuminen, lämpötilojen nousu ja sateen esiintymiseen liittyvät muutokset uhkaavat yhdessä ruokajärjestelmiä kasvattaen kadon riskiä matalien leveysasteiden alueilla¹⁶. Tämän vahvistaa uusi mallinnus, jonka mukaan Pariisin ilmastositoumusten puitteissa maailmassa nyt syntyvät lapset kohtaavat katoa keskimäärin 2,8 kertaa enemmän kuin aiemmat sukupolvet, ja riski kasvaa merkittävästi monissa matala- ja keskituloisissa maissa.

Arvioimme, että ilmastokriisi on jo nyt myötävaikuttanut ainakin 33 miljoonan Itä- ja Etelä-Afrikassa asuvan ihmisen heikkoon ruokaturvaan saattaen sen hätätilanteen tasolle tai tätäkin heikommaksi¹⁷. Heistä lapsia on arviolta yli 16 miljoonaa¹⁸. Kriisin odotetaan ainoastaan pahenevan. Saharan eteläpuolisessa Afrikassa vuonna 2020 syntyneet kohtaavat elinikänsä aikana 2,6 kertaa enemmän katoa kuin vuonna 1960 syntyneet. Etelä-Aasiassa vastaava kerroin on 3,6 ja Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa taas 4,4. Yhteisvaikutus uhkaa lasten oikeuksia tilanteissa, joihin liittyy aseellisia yhteenottoja erityisesti silloin, jos osapuolet käyttävät nälkää sodankäynnin välineenä.

Malissa, jossa vastasyntyneillä on Pariisin ilmastositoumusten puitteissa edeltäviin sukupolviin nähden 9,9-kertainen mahdollisuus altistua kadolle, menetys voi olla mittamattoman suuri. Vaikka kasvun hidastumisen esiintyvyys on laskenut Malissa tasaisesti 36 % vuodesta 2000,¹⁹ väestöjen ja erityisesti lasten ravitsemustilanne on jälleen uhattuna ilmastomuutoksen voimistamien seikkojen vuoksi. Väkivallan aiheuttama epävarmuus, väestöjen pakkomuutto ja kulttuurillisen kalenterin häiriöt sekä ilmastomuutoksen vaikutukset maataloustuotantoon ja ravitsemuksellisesti riittävän ruoan saatavuuteen uhkaavat taittaa myönteisen kehityksen, syventää sitkeää epätasaa ja heikentää merkittävästi uuden sukupolven asemaa.

Yhdysvalloissa tai Saksassa asuvat lapset eivät suinkaan ole suojassa ilmastomuutoksen vaikutuksilta, mutta edellä mainituista maista poiketen he eivät juurikaan altistu kohonneelle katoriskille. Tämä vahvistaa sen, että vaikka ilmastokriisi on maailmanlaajuinen lasten oikeuksien kriisi, sen vaikutukset eivät jakaudu tasaisesti eri maantieteellisille alueille.

Kuva 10

Eliniän aikaisen kadolle altistumisen alueellinen kasvu; vuonna 2020 syntyneet lapset

Mirnan tarina

Nicaragua

”Sinä päivänä, kun hurrikaani tuli, minua pelotti”, kertoo Mirna (12), yksi miljoonista ihmisistä, joihin pyörremyrskyt Eta ja Iota vaikuttivat. Myrskyt aiheuttivat tuhoa useissa maissa kahden viikon aikana. Viidesluokkalainen Mirna asuu Nicaraguan Raitissa Río Cocon varrella äitinsä, neljän sisaruksensa ja isovanhempiansa kanssa. Hurrikaanit saapuivat Nicaraguaan vahvuusluokan 4 myrskynä ja jättivät jälkeensä paljon tuhoa.

Mirna sanoo olevansa peloissaan, surullinen ja huolissaan. ”Surullisinta on, että [myrskyt] tuhosivat kotitalomme, eikä meille jäänyt yösijaa”, Mirna kertoo. ”Vaikka talomme oli hyvin pieni ja huonokuntoinen, ainakin se oli asuinpaikka.”

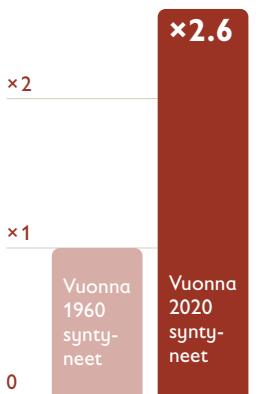
Hurrikaanit tuhosivat osan Mirnan kodista ja vaaransivat perheen elinkeinon. Hänen perheensä hankkii elantonsa viljelemällä riisiä, papuja, banaaneja, maniokkia, taarua ja maissia. Mirna kuitenkin kertoo, että myrskyt vahingoittivat perheen satoja pahasti tai tuhosivat ne, jolloin perheen toimeentulo on vaarassa. ”Nyt olen huolissani kodistani ja perheestäni.” Vaikka tie eteenpäin on pitkä ja arveluttava, Mirna uskoo yhä tulevaisuuteen. Hän toivoo pääsevänsä vielä jonain päivänä opiskelemaan opettajaksi tai sairaanhoitajaksi.

Noheila Talavera / Pelastuskäsi Lapsset

Kuivuudelle altistumisen kasvu eliniän aikana

Kuvio 11

Vuonna 2020 syntyneet lapset kohtaavat Pariisin ilmastopimuksen sitoumusten puitteissa keskimäärin **2,6 kertaa enemmän kuivuutta** kuin vuonna 1960 syntyneet.

KUIVUUS

Pitkittänyt kuivuus liittyy läheisesti ja kausalisesti katoon. Kuivuus on lasten aliravitsemukseen liittyvä riskitekijä. Hintojen nousu rasittaa erityisesti pientuloisia kotitalouksia ja lisää köyhyttä. Kuitenkin lapset eri puolilla maailmaa kohtaavat Pariisin ilmastopimuksen sitoumusten puitteissa tulevaisuudessa keskimäärin 2,6 kertaa enemmän kuivuutta kuin vuonna 1960 syntyneet.

Kadon tavoin riski on merkittävästi korkeampi monissa matala- ja keskituloisissa maissa erityisesti Aasiassa ja Afrikassa. 60-vuotiaisiin verrattuna afganistanilaiset vastasyntyneet kohtaavat elinikensä aikana 5,3 kertaa enemmän kuivuutta. Tansaniassa lapset altistuvat kuivuudelle 2,8 kertaa ja Keniassa 4,6 kertaa enemmän. Sahelin alueella, jossa lämpötila nousee 1,5 kertaa maapallon keskiarvoa nopeammin, sadot pienenevät arvioiden mukaan 20 % vuosikymmentä kohden 2000-luvun loppuun mennessä. Monille maasta elantonsa saaville perheille tämä tulojen menetys tarkoittaa tinkimistä ravitsevasta ruokavaliosta, lasten koulutuksesta tai sairastuneen lapsen terveydenhoidosta. Se voi myös johtaa haitallisiin sopeutumismekanismeihin, kuten nuorena avioitumiseen tai pakkoavioliittoihin ja lapsityöhön, joka voi lisätä lasten riskiä altistua väkivallalle, väärinkäytöksille ja hyväksikäytölle. Norsunluurannikolla kuivuuskaudet saivat koulujen osallistumisen laskemaan 20 %²¹. Vastaavia vaikutuksia on nähty eri puolilla Afrikan mannerta sekä Aasiassa ja Latalaisessa Amerikassa²².

Kukaan ei ole turvassa ilmastokriisin vaikutuksilta, mutta puolestaan Länsi-Euroopassa lasten odotetaan altistuvan kuivuudelle suunnilleen saman verran kuin aiempien sukupolvien. Vaikka ilmastokriisi on ylisukupolvinen kriisi, joka vaikuttaa ainutlaatuisella tavalla lasten oikeuksiin selviytyä, oppia ja tulla suojelluiksi, se risteää samalla olemassa olevan epätasa-arvon ja syrjinnän kanssa.

Kuivuutta pakoon

Lasten näkemyksiä ilmastomuutoksesta ja lastensuojelusta Irakin kuivilla alueilla²³

Yli 90 % Irakista luetaan kuiviksi alueiksi, jotka ovat vaarassa aavikoitua, joten Irak on ilmastomuutoksen suhteen yksi Lähi-idän haavoittuvimmassa asemassa olevista maista. Lämpötilojen nousu ja sademäärien väheneminen ovat johtaneet ankariin ja pitkäkestoiin kuivuuskausiin, mikä on aiheuttanut vedensaannin vaarantumista, katoa, maatalouselinkeinojen menetystä sekä lasten terveyteen kohdistuvia vaikutuksia kuivumisesta ja aliravitsemuksesta pölymyrskyjen aiheuttamiin hengityssairauksiin ja aina kuolemaan. Irakin lasten näkökulmasta valmiiksi synkkä tilanne on muuttumassa aina vain pahemmaksi: vastasyntyneiden arvioidaan kohtaavan elinikensä aikana 3,1 kertaa enemmän kuivuutta ja 4 kertaa enemmän katoa kuin aiemmat sukupolvet.

Kuva 12

Irakissa vuonna 2020 syntyneiden lasten arvioidaan kohtaavan elinikensä aikana 3,1 kertaa enemmän kuivuutta ja 4 kertaa enemmän katoa vuonna 1960 syntyneisiin verrattuna.

● Kuivuus
● Kato

Lapset, jotka osallistuivat Pelastakaa Lasten haastatteluihin ja kohderyhmäkeskusteluihin korostivat ilmastomuutoksen roolia pakkomuutossa. Monet perheet vievät lapsensa pois tutuista ympäristöistä ja muuttavat kaupunkikeskuksiin elinkeinojen romahtaessa ja veden puutteen uhatessa yhteiskunnan vakautta ja turvallisuutta Irakin haurassa ja konfliktinjälkeisissä olosuhteissa. Irakin Latifiyassa lapset kertoivat, että tilanne vaikuttaa eri tavalla poikiin ja tyttöihin:

”Monet pojat ovat lähteneet kaupunkiin etsimään työtä tukeakseen perhettään.”

Lapsi (8–12 vuotta)

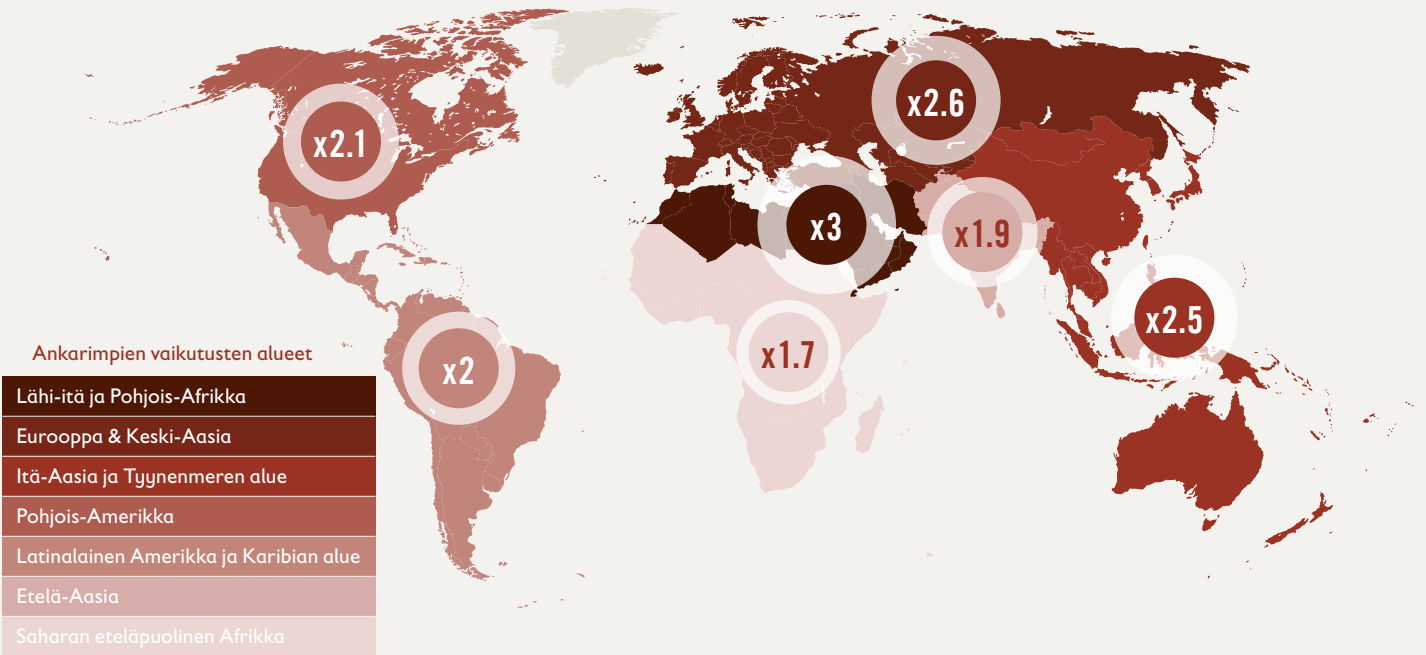
”Kuulimme sukulaisiltamme ja myös näimme, että monet nuoret tytöt on pakotettu avioitumaan.”

Tyttö (13–17 vuotta)

Myös vammaisiin lapsiin kerrottiin kohdistuvan erilaisia ja suhteettomia vaikutuksia:

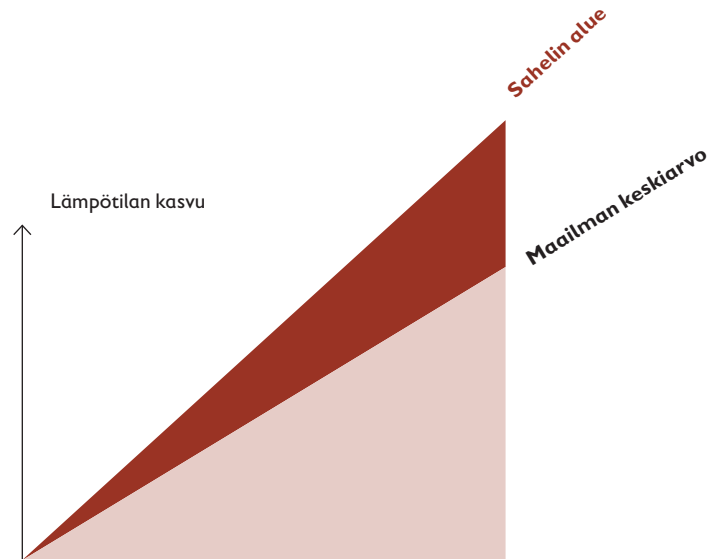
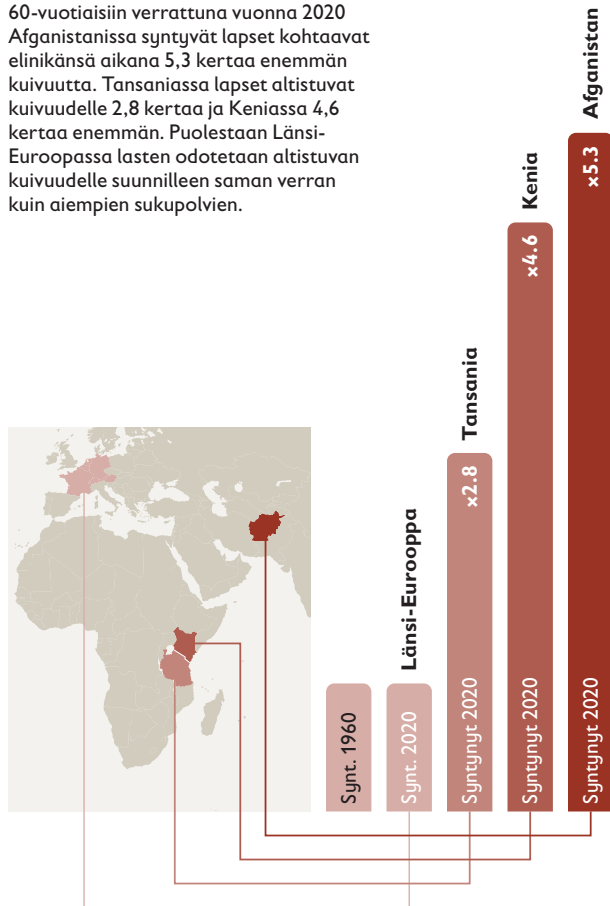
”Vammaiset lapset ovat kaikkein haavoittuvimmassa asemassa. Näemme monia heistä markkinoilla ja kaduilla kerjäämässä. Siellä he ovat alttiita nöyryytyksille ja hyväksikäytölle.”

Lapsi (8–12 vuotta)

Kuva 13
Eliniän aikaisen kuivuudelle altistumisen alueellinen kasvu; vuonna 2020 syntyneet lapset.

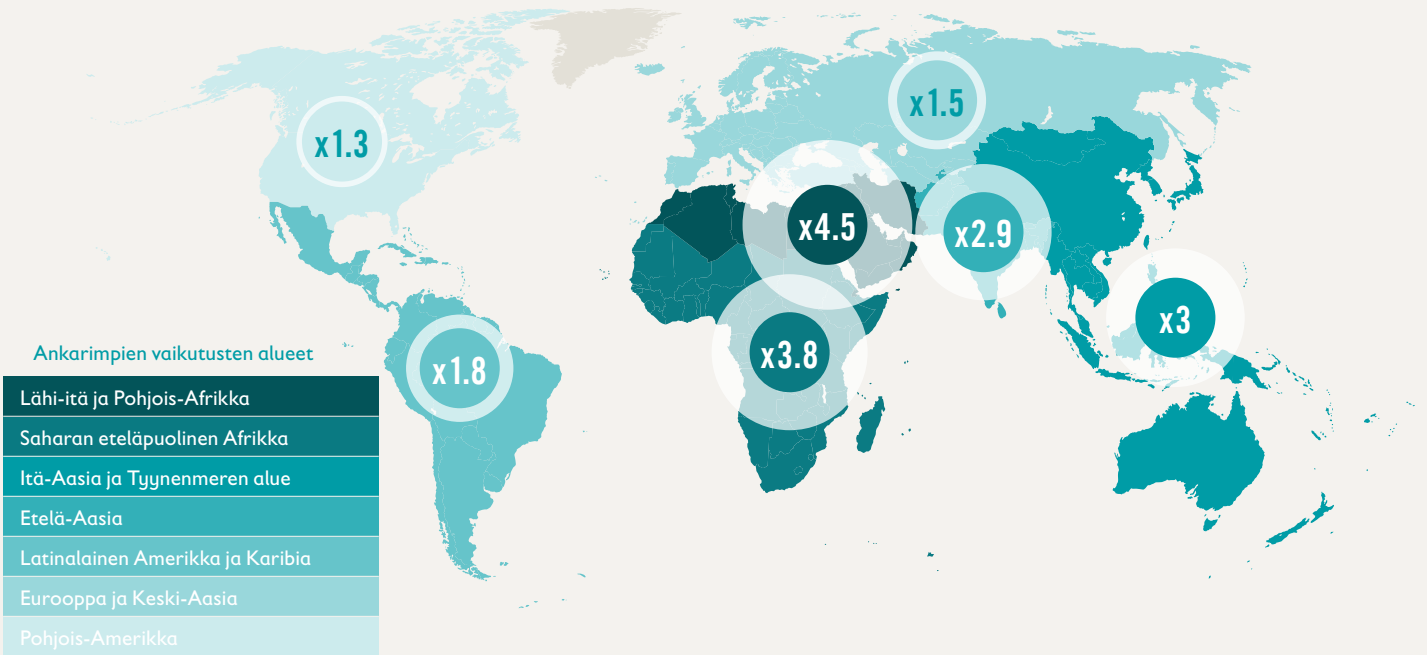
Kuva 14
60-vuotiaisiin verrattuna vuonna 2020 Afganistanissa syntyvät lapset kohtaavat elinikänsä aikana 5,3 kertaa enemmän kuivuutta. Tansaniassa lapset altistuvat kuivuudelle 2,8 kertaa ja Keniassa 4,6 kertaa enemmän. Puolestaan Länsi-Euroopassa lasten odotetaan altistuvan kuivuudelle suunnilleen saman verran kuin aiempien sukupolvien.

Kuva 15
Sahelin alueella lämpötila nousee 1,5 kertaa maapallon keskiarvoa nopeammin.

Kuva 16
Sahelin alueella sadot pienenevät arvioiden mukaan 20 % vuosikymmentä kohden 2000-luvun loppuun mennessä.

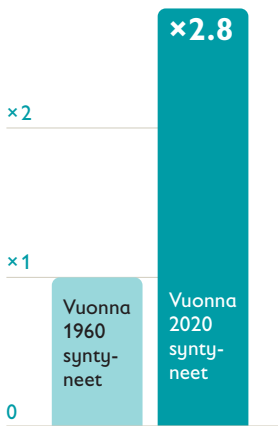

Kuva 17
Eliniän aikaisen jokien tulvimiselle altistumisen alueellinen kasvu; vuonna 2020 syntyneet lapset.

JOKIEN TULVIMINEN

Jokien **tulvimiselle** altistumisen kasvu eliniän aikana

Kuva 18
Vuonna 2020 syntyneiden lasten odotetaan Pariisin ilmastopimuksen sitoumusten puitteissa kohtaavan globaalisti keskimäärin **2,8 kertaa enemmän jokien tulvimista** vuonna 1960 syntyneisiin nähden.

Korkeat lämpötilat ovat läheisesti sidoksissa kuivuuteen monilla alueilla, mutta ne linkittyvät myös muihin hydrologisiin ääri-ilmiöihin, kuten tiheämpiin ja voimakkaampiin tulviin sateiden muuttuessa ja jäätiköiden sulaessa. 20 vuoden ajanjaksolla tulviminen oli yleisimmin kirjattu ilmastonmuutokseen liittyvä suuronnettomuus, jonka osuus oli 43 % kaikista äärimmäisistä sääilmiöistä²⁴. Globaalisti kasvu on vielä voimakkaampaa, ja vuonna 2020 syntyneiden lasten odotetaan kohtaavan keskimäärin 2,8 kertaa enemmän jokien tulvimista vuonna 1960 syntyneisiin nähden. Pariisin ilmastopimuksen sitoumusten puitteissa vastasyntyneet altistuvat elinikänsä aikana tulville Saharan eteläpuolisessa Afrikassa 3,8 kertaa enemmän ja Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa 4,5 kertaa enemmän kuin aiemmat sukupolvet.

Erityisesti matala- ja keskituloisilla alueilla jokien tulviminen on valtava uhka, joka aiheuttaa kotien ja palveluiden laajamittaista tuhoa, viljelysten vahingoittumista, vesivälitteisten tautien leviämistä, pakkomuuttoa ja kuolemaa. Tulvien aiheuttama koulujen sulkeminen ja koulutuksen keskeytykset tarkoittavat, että tulvien vaikutukset voivat jatkua vielä pitkään vesien vetäytymisen jälkeen. Yksin Etelä-Aasiassa 18 000 koulua suljettiin vuonna 2017 vaurioiden tai tuhojen vuoksi alueen koettua pahimmat tulvat vuosikausiin²⁵.

Näillä korkean riskin alueilla jokien tulviminen on tuttua monille yhteisöille: Somalian Shebelle-joki tulvii tyypillisesti vuosittain, ja Etelä-Aasian Mekong virtaa jokitasangoille monsuunien myötä. Ilmastonmuutos kuitenkin heikentää ennakoitavuutta tekemällä tulvista tiheimmin esiintyviä ja entistä ankarampia, jolloin ne tuhoavat satoa ja aiheuttavat vakavaa vahinkoa maanviljelylle ja kalataloudelle. Vuoden 2018 jokitulvien jälkeen somalialaiset yhteisöt joutuivat pakenemaan ja menettivät myytävät satonsa²⁶, kun taas Kambodžassa ja Vietnamin toistuvat tulvat ja vaihtoehtoisten elinkeinojen puute ovat johtaneet lasten ja perheiden pakkomuuttoon maatilojen tuhouduttua käyttökelttomiksi ja tuottamattomiksi²⁷. Monilla alueilla perheet muuttavat epämuodollisiin kaupunkiympäristöihin, mikä lisää lasten riskiä altistua väkivallalle, väärinkäytöksille, hyväksikäytölle, kuten lapsityölle, ja äärimmäiselle köyhyydelle sekä vähentää kriittisten terveyspalveluiden, psykososiaalisen tuen palveluiden ja koulutuksen saatavuutta.

Lämpöaalloille altistumisen kasvu eliniän aikana

Kuvio 19
Vuonna 2020 syntyneiden lasten arvioidaan Pariisin ilmastopimuksen sitoumusten puitteissa kokevan elinikäänsä aikana **6,8 kertaa enemmän lämpöaalloja** vuonna 1960 syntyneisiin verrattuna.

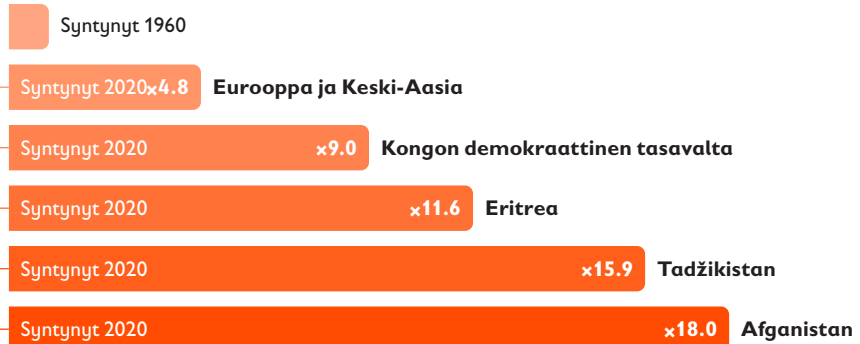
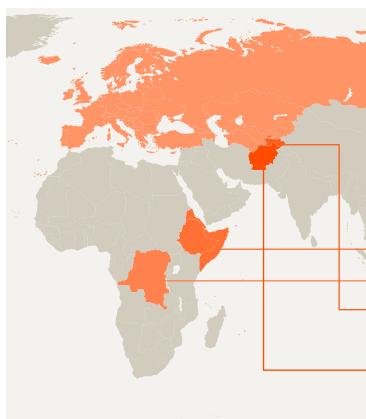
LÄMPÖAALLOT

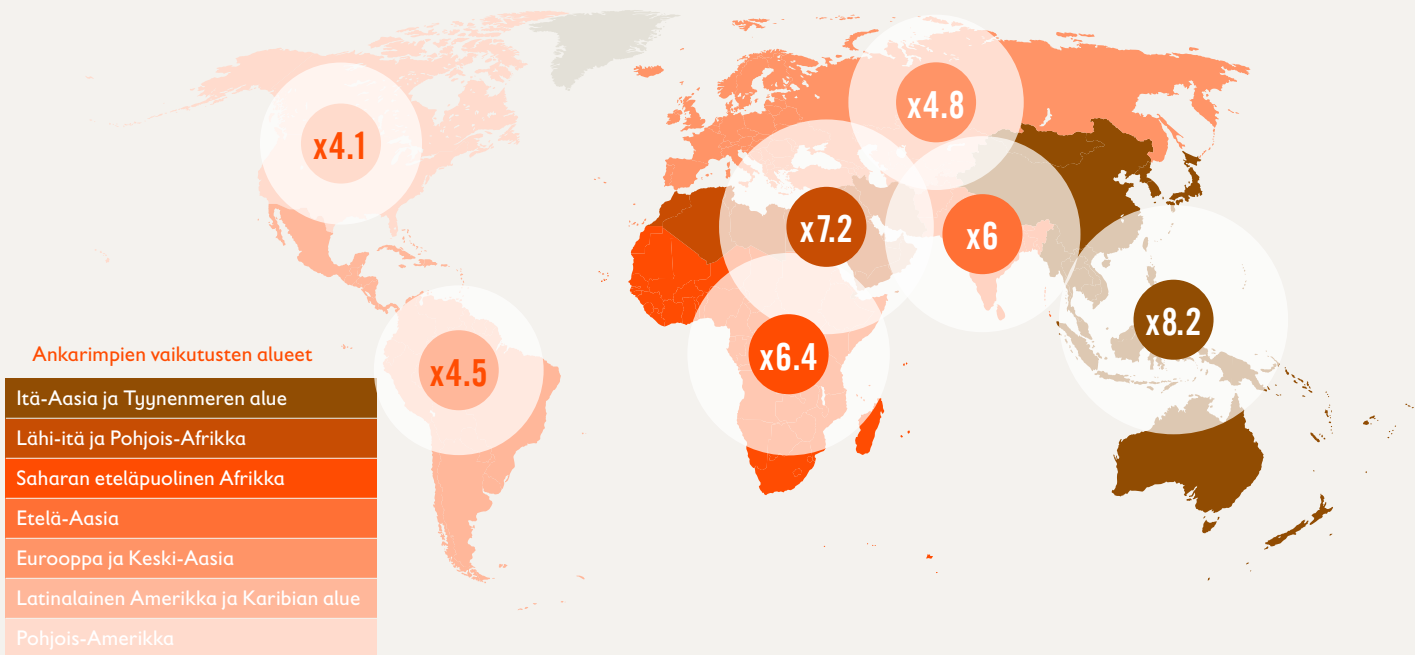
Maapallon lämmitessä lämpötilat kasvavat sekä tasaisesti että äkillisesti, mikä seurauksena uutisotsikoihin nousevat lämpöaallot lisäävät sairaalahoitoa ja kuolleisuutta eri puolilla maailmaa. Suurempi altistuminen lämpöaalloille on selvästi voimakkain ja vakavin ilmastoon liittyvä lapsiin kohdistuva muutos edeltäviin sukupolviin nähden: vastasyntyneiden arvioidaan Pariisin ilmastopimuksen sitoumusten puitteissa kokevan elinikäänsä aikana 6,8 kertaa enemmän lämpöaalloja vuonna 1960 syntyneisiin verrattuna.

Nuoriin lapsiin kohdistuva riski on vakava, sillä heidän fyysinen kehityksensä on kesken ja heillä on matalampi ruumiinlämmön säätelykapasiteetti. Lämpöaaltojen aikana lapsiin kohdistuu korkea elektrolyyttipäätasapainon, kuumeen, hengityssairauksien ja munuaissairauksien riski²⁸. Korkeat lämpötilat – ja erityisesti äärimmäinen kuumuus – heikentävät myös lasten oppimista. Epätasa-arvolle, syrjinnälle ja konflikteille altistuvat lapset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa, sillä heillä ei todennäköisimmin ole saatavilla laadukasta terveydenhoitoa, ja heillä voi esiintyä aiempia sairauksia ja aliravitsemusta ratkaisevien 1 000 ensimmäisen päivän aikana.

Lämpöaaltojen esiintymistiheyden lisäksi myös niiden kesto lisääntyy ja voimakkuus kasvaa ilmastonmuutoksen seurauksena. Tämä kasvu tuntuu vaihtelevin tavoin eri puolilla maailmaa. Euroopassa ja Keski-Aasiassa lapset kokevat 4,8 enemmän lämpöaalloja kuin heidän isovanhempiensa sukupolvi. Afrikan useimmissa osissa nyt syntyvät lapset altistuvat enenevässä määrin lämpöaalloille – Kongon demokraattisessa tasavallassa 9 kertaisesti ja Eritreassa 11,6 kertaa enemmän 1960 syntyneisiin verrattuna. Etelä- ja Keski-Aasiassa altistus kasvaa vielä tätäkin enemmän: Etelä- ja Keski-Aasiassa altistus kasvaa vielä tätäkin enemmän: Tadžikistanissa koetaan tulevaisuudessa 15,9 kertaa enemmän lämpöaalloja ja Afganistanissa 18 kertaa enemmän lämpöaalloja vuonna 1960 syntyneisiin verrattuna. Esimerkiksi Afganistanissa koetaan sekä konfliktin että ilmastonmuutoksen vaikutuksia, joten monet lapset elävät perheineen kaupunkialueiden laitamalla pakkomuuttajille perustetuissa laitoksissa, joissa he kärsivät ankarasta kuumuudesta ja vesivarojen vähydestä ja joissa heillä ei ole riittävää suojaa auringolta²⁹. Siellä pienet lapset voivat tarvita erikoishoitoa jo selviy-

Kuva 20
Vuonna 2020 syntyneiden lasten altistuminen lämpöaalloille verrattuna vuonna 1960 syntyneisiin

Kuva 21

Eliniän aikaisen lämpöaalloille altistumisen alueellinen kasvu; vuonna 2020 syntyneet lapset.

”Auringon paistaessa kuumasti on hyvin vaikea oppia”

14-vuotias poika **Mohamed** ja 14-vuotias tyttö **Shukri** Somaliasta

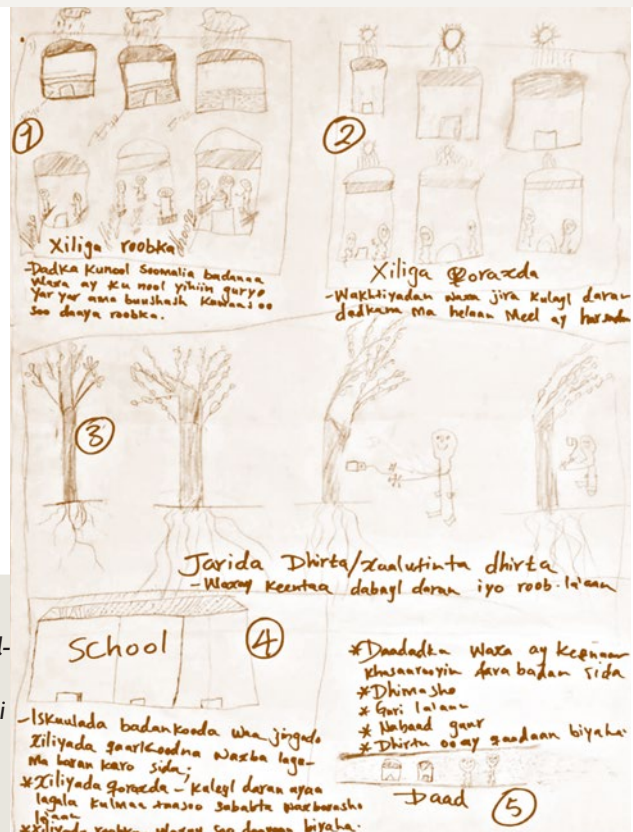
Kuva:
Mohamed ja
Shukri

Ilmastonmuutos vaikuttaa meihin ja koko yhteisöön monilla kielteisillä tavoilla. Esimerkiksi aurinko paistaa liian kuumasti, sillä puuta ja pensaita on kaadettu. Lisäksi talomme ovat tilapäisiä tai puolikiinteitä rakennuksia, jotka eivät suojaa meitä kuumalta auringolta.

Kylmien ja sateisten kausien aikana kohtaamme monia vaikeuksia. Monissa Somalian kaupungeissa on kulkukelvottomia teitä, joten meidän on vaikea käydä koulussa tai terveyskeskuksessa, ja ruoan hinta nousee, jolloin perheidemme on vaikeampaa ostaa ruokaa. Talomme eivät myöskään kestä rankkasateita ja voivat alkaa tulvia.

Tilapäinen opetustilamme ei pidä sadetta, ja siellä on vaikea olla kuumien ja kuivien kausien aikana, jolloin opetuksemme voi keskeytyä.

Haluaisimme, että Pelastakaa Lapset tekisi yhteistyötä hallituksen kanssa ja varmistaisi, että ympäristöämme suojellaan, jotta meillä lapsilla olisi parempi paikka, jossa elää ja leikkiä.

Translation

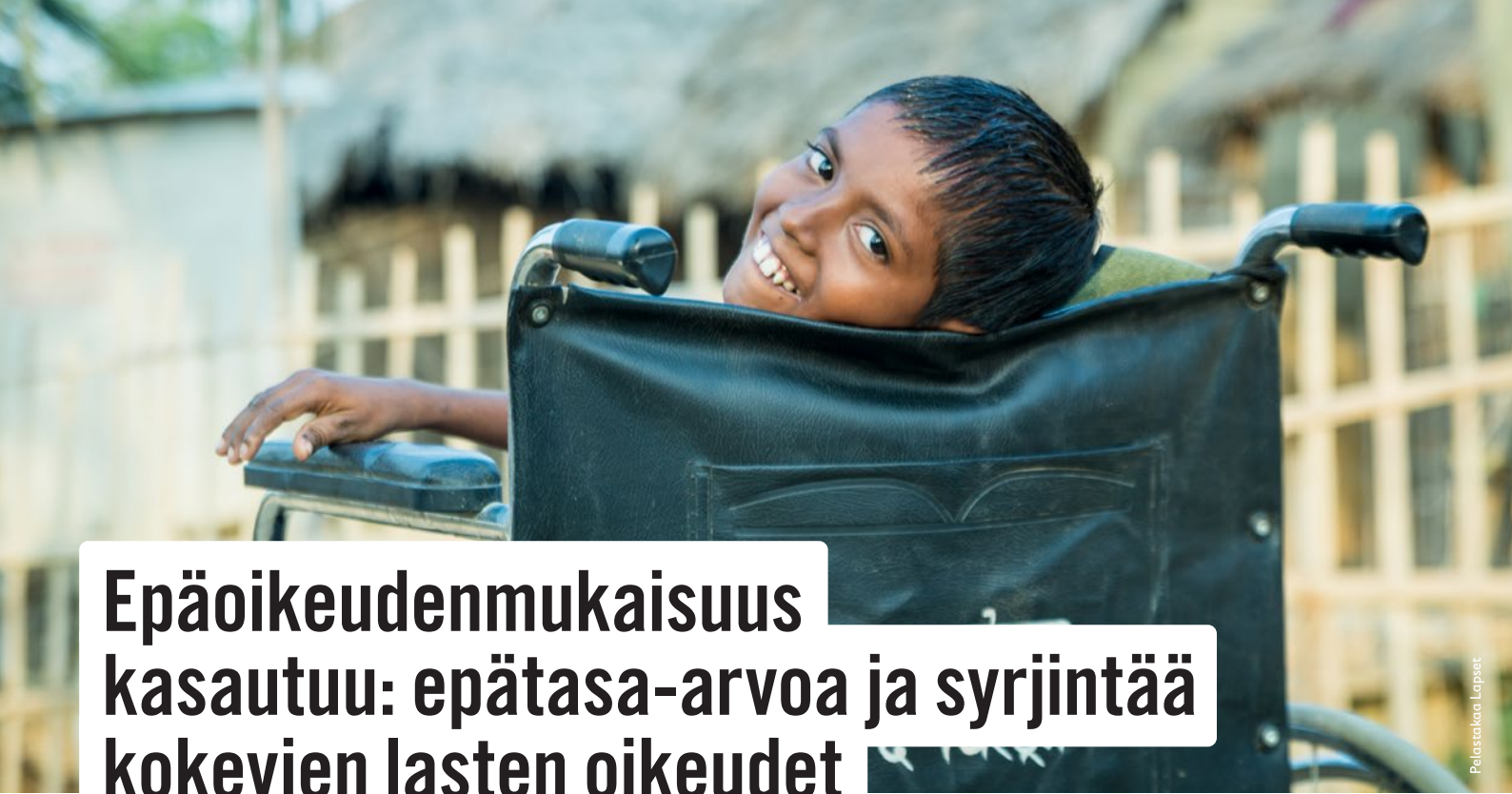
1 – Sadekaudet: Useimmat somalit asuvat tilapäisissä tai puolikiinteissä rakennuksissa, jotka eivät pidä vettä rankkasateiden aikana.

2 – Kuumat ja kuivat kaudet: Aurinko on hyvin kuumaa, eikä ihmisillä ole parempaa paikkaa, johon suojautua.

3 – Puiden ja pensaiden kaataminen aiheuttaa voimakkaita tuulia ja vie pois sadeviljiä.

4 – Monet koulut ovat peltirakenteisia. Auringon paistaessa kuumasti on hyvin vaikea oppia, ja välillä emme mene kouluun. Sateisina päivinä vesi tulee koulun katosta ja ikkunoista sisään.

5 – Tulvat aiheuttavat paljon tuhoa ja johtavat kuolemiin, talojen sortumiseen, maaperän eroosioon sekä kasvien ja puiden tuhoutumiseen.

Epäoikeudenmukaisuus kasautuu: epätasa-arvoa ja syrjintää kokevien lasten oikeudet

Ilmastokriisi vahingoittaa ensimmäisenä ja voimakkaimmin lapsia, jotka altistuvat eniten epätasa-arvolle ja syrjinnälle.

Tässä esitetty data viittaa siihen, että lasten oikeudet ja hyvinvointi ovat yhä enemmän uhattuina eri puolilla maailmaa ja että vaikutukset kohdistuvat suhteettoman paljon matala- ja keskituloisilla alueilla asuviin lapsiin. Datassa ei kuitenkaan voida huomioida täysin eri maissa ja yhteisöissä ilmenevän epätasa-arvon ja syrjinnän vaikutuksia. Datassa ei myöskään huomioida eri riskien päällekkäisyyttä ja sitä, miten erilaisten nopeasti toisiaan seuraavien vaarojen vaikutukset kasvattavat elämään ja toimeentuloon kohdistuvaa painetta.

Lapsen oikeuksien yleissopimus koskee kaikkia lapsia kaikkialla. Tästä huolimatta ilmastokriisi vahingoittaa ensimmäisenä ja voimakkaimmin lapsia, jotka altistuvat eniten epätasa-arvolle ja syrjinnälle. Lasten identiteetit ovat yhtä moninaisia, monipuolisia ja risteäviä kuin heidän kokemuksensa ilmastonmuutoksesta. On ehdottoman tärkeää, että päättäjät tunnustavat lasten ainutlaatuiset ja voimakkaat kokemukset ilmastokriisistä ja toimivat kaikkien lasten yhtäläisen ja inklusiivisen osallistumisen tukemiseksi. On huomioitava esimerkiksi tyttöjen ja lasten syrjintä seksuaalisen suuntautumisen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun (SOGIE) perusteella, alkuperäiskansojen lapset, vammaiset lapset, lasten pakkomuutto sekä risteäviä ja päällekkäisiä syrjinnän ja marginalisoinnin muotoja kokevat lapset.

Tyttöjen ja lasten syrjintä seksuaalisen suuntautumisen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun per

Perheiden yrittäessä sopeutua ilmastonmuutoksen ympäristövaikutuksiin ja taloudellisiin vaikutuksiin tytöt ovat aivan liian usein ensimmäisiä kärsijöitä. He joutuvat jättäytymään pois koulusta poikia useammin ja tekemään usein kotona hoitotyötä ilman palkkaa. Heikko ruokaturva vaikuttaa heihin todennäköisemmin. Heihin kohdistuu suurempi väkivallan, hyväksikäytön ja väärinkäytösten riski, kun he joutuvat pakenemaan turvattomiin suojapaikkoihin.³⁰ Heitä myös ohjataan avioliittoon keinona sopeutua shokkeihin ja erityisesti kotitalouksien taloudellisiin vaikeuksiin äärimmäisten sääilmiöiden tai koronaviruspandemian kaltaisten kriisien seurauksena³¹. Moniin tyttöihin kohdistuu sukupuoleen perustuvia uhkia ja väkivaltaa ilmasto- ja ympäristöasioiden ajamisen vuoksi, sillä sen nähdään haastavan sukupuolinormeja.

Lapsiin, jotka kokevat SOGIE-tekijöihin perustuvaa syrjintää, kohdistuu lisäksi korkeampi riski kokea köyhyyttä ja kodittomuutta sekä seksuaalista väkivaltaa kuin heteroseksuaalisiin lapsiin ja nuoriin³². Näin ollen he ovat alttiimpia haitoille äärimmäisten sääilmiöiden aiheuttamien humanitaaristen kriisien aikana, ja heiltä saatetaan evätä hätätilanteessa mahdollisuus turvapaikkaan ja palveluihin.

Uhkat moninkertaistuvat Ilmastokriisi ja lapsiavioliitot Sahelissa

Sahelissa – Afrikan alueella, joka ulottuu Senegalista Sudaniin – yhteisöjä uhkaavat sekä hitaat lämpötilojen nousut että äkilliset katastrofit, kuten tulvat. Ilmastokriisi on moninkertaistanut uhkia pahentaa jo suurta epävarmuutta, joka aiheutuu konflikteista, laajoista pakkomuuotoista ja ruokapulasta. Ilmastonmuutos altistaa alueen tyttöjä voimakkaammin seksuaaliselle väkivallalle ja lapsiavioliitoille.

Tšadin altaan ja Liptakon gurmien alueella kuivuus voimistaa veden puutetta. Naiset ja lapset kävelevät pidempiä matkoja hankkiakseen turvallista juomavettä, ja kaukana kotoa heihin kohdistuu suurempi päällekkäisriski. Perheiden kamppaillessa toimeentulostaan lapsiavioliitot yleistyvät keinona sopeutua taloudelliseen tilanteeseen³³. Pelastakaa Lapset tekee työtä vahvistaakseen kotitalouksien resilienssiä turvaamalla tarvittavan ruoan ja veden saannin.

Tässä monimutkaisessa humanitaarisessa tilanteessa ilmastonmuutos voimistaa olemassa ollutta sukupuolten epätasa-arvoa ja pahentaa tyttöjen kokemaa syrjintää. Näiden paineiden keskellä on olennaista, että tyttöjen oikeutta turvallisuuteen, suojaan ja itsemäärämiseen suojellaan ja priorisoidaan.

Alkuperäiskansojen lapset

Ilmastonmuutos uhkaa monien alkuperäiskansojen maa-alueita ja perinteitä, ja systeminen poissulkeminen päätöksenteosta pitkittää näihin yhteisöihin kuuluvien ihmisten historiallista kokemusta hallinto-oikeuksien riistosta. Alkuperäiskansojen lapset ovat olleet olennaisesti mukana ilmastonmuutuskanteissa, joista huomattavin on Sacchi et al. v. Argentina et al. – ensimmäinen tällainen tapaus, joka on viety YK:n lapsen oikeuksien komitean käsiteltäväksi. Kantajina olevat saamelais- ja Yupiaq-kansojen lapset sanovat, että maapallon lämpeneminen tekee perinteisen toimeentulon harjoittamisen mahdottomaksi. Marshallinsaarilla joukko nuoria kertoo, kuinka merenpinnan nousu, voimakkaammaksi muuttuvat myrskyt ja meren happamoituminen tuhoavat saaria ja niiden mukana Pasifika-kulttuurin käytäntöjä³⁴. Ilmastokriisi on välitön ja ylisukupolvinen uhka, joka vaarantaa alkuperäiskansojen lasten elämän lisäksi heidän vuosituhansia vanhat elintapansa.

Collin Leafasta/Daily Mirror

Vammaiset lapset

Ilmastonmuutos voimistaa esteitä, joita vammaiset lapset sekä vammaisten vanhempien kanssa asuvat lapset kokevat. Heillä on muita suurempi todennäköisyys tulla sivuutetuiksi evakuoinneissa tai muissa katastrofeihin liittyvissä pelastustoimenpiteissä. He kokevat ulkopuolisuutta sekä terveydenhoidon, kuntoutuksen ja muiden vammaispalveluiden keskeytysten aiheuttamia haittoja. Heille ei todennäköisesti ole saatavilla asianmukaista esteetöntä hätämajoitusta. He eivät välttämättä voi käyttää esteellisiä vesi-, sanitaatio- ja hygieniäkäytäntöihin (WASH) liittyviä tiloja ja palveluita. Lisäksi heidän tärkeät avustavat teknologiansa ja laitteensa ovat usein kadonneet tai vaurioituneet. Ilmastonmuutoksen lisätessä äärimmäisten sääilmiöiden esiintymistiheyttä ja voimakkuutta yhä suurempi joukko vammaisia lapsia joutuu useammin vaaraan. Tästä huolimatta vammaisiin ja heitä edustaviin järjestöihin kohdistuu systemaattista päätöksentekoon osallistumiseen liittyviä esteitä. Mikäli tehokkaita ja vammaisten saavutettavissa olevia keinoja riskien vähentämiseen ja sopeutumiseen ei tunnisteta asianmukaisesti, tämä vain vahvistaa ulkopuolisuutta³⁵.

Jerman tarina

Oibola, Solomon Islands³⁶

Merenpinnan nousu iski elämäni todella rajusti vuonna 2014. Se aiheutti vammaisen veljeni kuoleman. Hän oli ryömimässä keittiöstä kotitaloomme, kun hän putosi yllättäen mereen. Hän oli pinnan alla avuttomana yli kymmenen minuuttia, ennen kuin isosiskoni huomasi hänet. Pian tämän jälkeen sairaanhoitaja julisti hänet kuolleeksi One'oneabun klinikalla.

Se oli perheellemme hyvin surullinen hetki, mutta kenen oli syy?

... Koko Salomonsaaret myötävaikuttaa hyvin vähän maapallon lämpenemiseen. Päivittäinen puutarhanhoitoon liittyvä metsänhaku ja puiden polttaminen sekä mangrovepuiden kaataminen polttopuiksi ja ruoanlaittoa varten aiheuttavat hyvin vähäisiä vaikutuksia muihin teollisuusmaihin verrattuna. Tästä huolimatta juuri me koemme suoraan maapallon lämpenemisen vaikutukset.

Collin Leafasta/Daily Mirror

GMB Akash / Panos Pictures / Palastakaa Lapset

Lasten pakkomuutto

Ilmastonmuutos ajaa ihmisiä liikkeelle saamalla aikaan sääilmiöitä, jotka ovat aiheuttaneet vuonna 2020 kaksi kertaa enemmän uutta pakkomuuttoa kuin konfliktit ja väkivalta³⁷. Lasten oikeuksiin kohdistuvat riskit kasautuvat niiden lasten kohdalla, jotka ovat liikkeellä tai asuvat tilapäismajoituksessa ja pakolaisalueilla. Maailmanpankin arvion mukaan ilman merkittäviä ilmastotoimia, kuten päästöjen vähentämistä, vuoteen 2050 mennessä yli 216 miljoonaa ihmistä saattaa muuttaa kotimaansa sisällä kuudella eri alueella³⁸. Tyynenmeren alueella, jossa kokonaisia saaria on muuttumassa elinkelvottomiksi, vähintään 50 000 ihmiseen vuosittain kohdistuu jo nyt pakkomuuttoriski yhä tiheämmin esiintyvien ja voimakkaampien ilmastoon liittyvien sääilmiöiden vuoksi³⁹. Lapset ja perheet, jotka muuttavat muun muassa ilmastonmuutoksen vaikutusten vuoksi, saavat usein huomata olevansa vähintään yhtä alttiita vaaroille ja äärimmäisille sääilmiöille uudessa asuinpaikassaan, jossa heillä on vähemmän resursseja ja tukirakenteita vaikutusten hallintaan. Näissä epävarmoissa ympäristöissä lapsiin kohdistuu välittömiä terveys-, suojele- ja hyvinvointiriskejä ja heitä uhkaa perheen hajoaminen erilleen sekä jatkuva koulutuksen keskeytyminen ja altistuminen lapsiavioliitoille, lapsityölle tai muille hyväksikäytön ja väärinkäytösten muodoille.

Kuivuus ja pakkomuutto Libanonissa

Syyriassa konfliktit ja kriisit jatkuvat, ja sen rajanaapuri Libanonissa majoittuu väkilukuun suhteutettuna enemmän pakolaisia kuin missään muussa maassa. Näistä pakolaisista 56,1 % on lapsia⁴⁰. Talousromahduksen kynnykselle joutuneessa Libanonissa ilmastokriisi on kasvavaa huolta herättävä asia, joka kuitenkin sivuutetaan usein, sillä Libanonin monimutkaisessa sosiopoliittisessa ympäristössä on muitakin samanaikaisia kriisejä.

Yhä tiheämmät ja pitkäkestoisemmat kuivuuskaudet johtavat sademäärien pienenemiseen ja lumen vähenemiseen vaarantaen elintärkeitä veden lähteitä. Lisäksi merenpinnan nousun seurauksena rannikkoalueiden pohjavesiin pääsee suolavettä. Yhdessä politiikan pullonkaulojen kanssa nämä ilmastonmuutoksen aiheuttamat rasitteet vaikuttavat kielteisesti Libanonin vesivaroihin⁴¹. Kasteluveden korkea kysyntä aiheuttaa jo nyt sosiaalisia jännitteitä. Koska ilmastonmuutos risteää muiden Libanonissa vallitsevien kriisien kanssa, sitä ei voida käsitellä erillisenä ongelmana. Sen yhteydessä on huomioitava syvä taloudellinen kriisi ja pitkittynyt pakolaiskriisi, jotka vaikuttavat suhteettoman voimakkaasti alueen lapsiin.

Jasac N. Moreno / iStock.com

Aikaa ei ole hukattavaksi: lämpenemisen rajoittaminen lasten tulevaisuuden turvaamiseksi

Edellä kuvattu mallinnus altistumisesta äärimmäisille sääilmiöille perustuu sitoumuksiin, joita valtiot ovat antaneet Pariisin ilmastopöytäkirjan puitteissa. Arvioiden mukaan näillä riittämättömällä sitoumuksella lämpeneminen saadaan rajoitettua 2,6 °C:n ja 3,1 °C:n välille, mikä ei riitä suojaamaan lapsia ja heidän oikeuksiaan ilmastokriisin ankarimmilta vaikutuksilta.

Sama data kuitenkin osoittaa, että lapset voivat kokea suuria myönteisiä vaikutuksia, jos valtiot kiihdyttävät merkittävästi työtään lämpenemisen rajoittamiseksi 1,5 asteeseen. Tämä vähentäisi vastasyntyneiden elinikänsä aikana kokemaa altistumista lämpöaalloille 45 %, kuivuudelle 39 %, jokien tulvimiselle 38 %, kadolle 28 % ja maastopaloille 10 %. Nämä erot eivät ole pelkkiä prosenttilukuja. Ne kuvaavat oikeiden ihmisten elämää. On aivan yksiselitteistä, että sitoumuksia on vahvistettava ja valtioiden on otettava vastuuta kunnianhimoisempien tavoitteiden toteuttamisesta. Mikäli äärimmäisten sääilmiöiden esiintymistä saadaan harvennettua vähentämällä päästöjä, näin voidaan auttaa yhä useampia lapsia jatkamaan koulunkäyntiään, ehkäistä aliravitsemuksen lisääntymistä ja pelastaa kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien lasten henkiä.

‘Ympäristön saasteita täytyy vähentää, jotta tulevilla sukupolvilla voi olla vaihtoehtoja elämässään’

G. Jesus
12-vuotias poika
RENAES/REDNNyAs
El Salvador

Jotta tämän sukupolven ja lähitulevaisuuden tyttöjen, poikien ja murrosikäisten kehitykselle voitaisiin luoda myönteisempi ja sallivampi ympäristö, mainitsen muutamia meihin vaikuttavia ongelmia:

- 1 Liikenteen saasteet, kuten kaasupäästöt ja epämiellyttävät hajut, vaikuttavat lapsiin ja nuoriin ja aiheuttavat meille hengityssairauksia.*
- 2 Lisäksi lapsiin ja nuoriin vaikuttaa suoraan veden heikko saatavuus paikoissa, joissa kaikilla kotitalouksilla ei vielä ole tätä elintärkeää palvelua, joka on olennainen henkilökohtaisen, perheen ja yhteisön kehityksen kannalta.*
- 3 Lisäksi mainittakoon lämpöaallot, kuivuus, metsäpalot, heikot sadot, uhanalaiset lajit, tulvat, syklonit ja myrskyt, jotka kaikki vaikuttavat terveyteen, asumiseen ja koulutukseen.*

Yhteenvedona: on pyrittävä vähentämään ympäristön saasteita, jotta tulevilla sukupolvilla voi olla vaihtoehtoja elämässään ja perusedellytykset kehitykselle.

Valtioiden on välttämätöntä ryhtyä kiireellisesti ilmastotoimiin, jotta näitä eliniän aikaisia riskejä voidaan pienentää. Erityisesti toimia tarvitaan suurituloisilta ja eniten päästöjä tuottavilta mailta. Sopeutumiseen tarkoitettujen rahoituksen lisäämisen ohella on tuettava suurimmat vaikutukset kantavia matala- ja keskituloisia maita, joissa on jo ryhdytty työhön ilmastonmuutoksen vaikutusten hallitsemiseksi. Toimet luovat myös taloudellisen perustan lasten tulevalle hyvinvoinnille. Maailmanlaajuinen johtajuus sopeutumisen rahoittamisessa tuottaa kolminkertaisesti: sen hyötyjä ovat menetysten ja vahinkojen välttäminen ilmasto-resilientin infrastruktuurin ja varhaisen varoituksen mekanismien rahoittamisen ansiosta, tuottavuutta ja vastuullisuutta parantavien sopeutustoimien aikaansaamat taloudelliset hyödyt maataloudessa ja muilla aloilla sekä ratkaisevan tärkeät jatkuvat sosiaaliset hyödyt ja ympäristöhyödyt, jotka kohdistuvat ihmisten asuinympäristöihin, pääomaan ja elämään⁴². Panostukset luontopohjaisiin ratkaisuihin – kuten luonnollisten ekosysteemien hallintaan, suojeluun ja ennallistamiseen – tarjoavat todellisen mahdollisuuden päästöjen vähentämiseen hiilinieluja kasvattamalla. Samaan aikaan ne voivat vahvistaa kykyä kestää äärimmäisiä sääilmiöitä, suojella luonnon monimuotoisuutta sekä tärkeiden ekosysteemien toimintoja ja palveluita ja turvata tuotteita ja palveluita, joita nämä ekosysteemit tarjoavat ihmiskunnalle⁴³.

Havainnot myös todentavat lasten roolin ja johtajuuden ilmastotoimissa ja korostavat, että heidän väitteensä ja aktivisminsa ovat oikeutettuja. Data osoittaa selvästi, että ilmastonmuutos vaikuttaa eri sukupolvien elämään ja tulevaisuuteen huomattavasti eri tavoilla. Tämän päivän vastasyntyneet eivät voi välttyä muuttuvan ilmaston vaikutuksilta, mutta kunnianhimoisilla hillintä- ja sopeutumistoimilla ylisukupolvisia vaikutuksia voidaan pienentää huomattavasti.

Maapallon katastrofaalisen lämpenemisen välttämiseksi ja lasten tulevaisuuden turvaamiseksi valtioiden on kaksinkertaistettava pyrkimyksensä saavuttaa Pariisin ilmastositoumuksen tavoitteet muun muassa kasvattamalla nykyisiä sitoumuksiaan huomattavasti parhaan saatavilla olevan tieteellisen tutkimuksen mukaan.

‘Emme pysty tähän yksin.’

Laura
16-vuotias tyttö, OPCION/
REDNNyAs
Chile

Kun lähtee nauttimaan ulkoilmasta, edessä on harmaan sävyjä ja saastunutta ilmaa, jolloin haluaa palata kotiin. Ja jos kuuluu maailman huono-osaisimpaan kolmannekseen, jolla ei ole käytettävissään juomavettä päivittäisestä väsymyksestä palautumiseen, tilanne on riskialtis. Meille on luvattu saasteeton ympäristö, mutta missä se on?

Maapallon lämpeneminen: Se aiheutuu siitä, ettei ympäristöasioita huomioida riittävästi tai lainkaan nykyisissä laeissa. Sen vuoksi olemme täällä; siksi me tartumme toimeen ja siksi lapset ja nuoret haluavat saada äänensä kuuluviin.

Lisätkää tietoisuutta ja opetusta koulun aloittamisesta lähtien, lisätkää uusiutuvaa energiaa, huolehtikaa vedestä ja tuokaa se kaikkien saataville, tarkastakaa tehtaat ja liikennevälineet: ilmamme on pilalla! Ja pienentäkää jätteiden määrää vähentämällä, käyttämällä uudelleen ja kierrättämällä.

Me teemme osamme, levitämme tietoa vertaisillemme ja erityisesti läheisille aikuisille, jotta he tunnistavat ongelman ja tulevat siitä tietoisiksi, koska emme pysty tähän yksin. Me tarvitsemme yhteistyötä ja todellista tukea aikuisilta, vielä enemmän kuin te päättäjät, koska tänään me olemme vaarassa. Meillä on ongelmia ja ideoita. Me olemme nykyhetki, ja ilman toimia meillä ei ole huomista.

Getty Images/Stockphoto

Daphnee Cook / Pelastakaa Lapset

HAASTEeseen VASTAAMINEN MITÄ DATA TARKOITTA LASTEN OIKEUKSIEN KANNALTA

Kestävän kehityksen Agenda 2030 toimintaohjelman ja kestävän kehityksen tavoitteiden kautta maailma on luvannut, ettei ketään jätetä. Mutta jos ei ryhdytä kiireellisiin toimiin – joilla vähennetään kasvihuonekaasupäästöjä, lakataan tuottamasta, käyttämästä ja subventoimasta fossiilisia polttoaineita ja muita käytäntöjä, jotka tuhoavat tai häiritsevät tärkeitä ekosysteemejä, rahoitetaan sopeutumista ja ilmasto-oikeudenmukaisuutta koskevia toimia sekä vältetään maapallon katastrofaalinen lämpeneminen – kokonaiset sukupolvet, nykyiset ja tulevat lapset, ovat vaarassa tulla hylätyiksi ilmastomuutoksen muokatessa heidän planeettaansa. Lasten yhä suurempi altistuminen ilmastomuutoksen aiheuttamille äärimmäisille sääilmiöille vaikuttaa vakavasti heidän oikeuksiinsa, jotka perustuvat lapsen oikeuksien sopimukseen, sekä kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisiin valtioiden kehityskuluihin.

‘Lasten on saatava tietoa oikeuksistaan jo ensimmäisten kouluvuosien aikana.’

Izelda
17-vuotias tyttö
Albania

Lapsilla on omat – vanhemmistaan erilliset – juridiset identiteetit ja kiinnostuksen kohteet, jotka ovat suojelun arvoisia. Lasten hyvinvointi vaikuttaa heidän itsensä ja perheensä lisäksi myös yhteiskuntaan kokonaisuutena. Varhaisina vuosina hyvin voivista lapsista tulee todennäköisemmin tuottavia kansalaisia, jotka edistävät menestyvää taloutta ja osallistuvaa demokratiaa. Panostukset lasten hyvinvointiin tuottavat hyötyjä pitkällä aikavälillä ja vaikuttavat yhteiskunnan menestykseen ja kestävytyteen pitkälle tulevaisuuteen. Ennen kaikkea ajattelen, että valtion pitäisi säätää laki, jonka nojalla tämän tärkeän aiheen tulisi saada kouluissa erikoiskäsittely. Lasten on saatava tietoa oikeuksistaan jo ensimmäisten kouluvuosien aikana.

Osallistumiseen kuuluu erilaisia mukaan ottamisen, yhteistyön, auttamisen ja yhdessä määrittelyn tapoja. Nämä tavat eroavat toisistaan laadullisesti, ja ne on erotettava aikuisten alulle panemassa ja hallitsemassa osallistumisesta, yhtäläisessä päätöstenteossa sekä lasten itse määrittämässä ja alulle panemassa osallistumisesta.

Mielestäni ensimmäinen asia, joka maailman eri valtioiden tulisi toteuttaa, on lasten oikeuksia ja päätöksentekoon osallistumista koskevan opetuksen muodollistaminen ensisijaisena kouluaineena.

Oikeus terveyteen ja ravintoon

Arvioiden mukaan puoli miljardia lasta asuu tulville alttiilla alueilla ja 920 miljoonaa lasta altistuu veden puutteelle ja kuivuudelle⁴⁴. Ennusteiden mukaan ilmastonmuutokseen liittyvät sairaudet lisääntyvät kuolettavin, lapsiin kohdistuvin seurauksin. Tämä koskee esimerkiksi malariaa, denguekuumetta ja muita vektorivälitteisiä tauteja⁴⁵ sekä vesivälitteisiä ripulitauteja, joita aiheuttaa juomaveden saastuminen rankkasateiden ja tulvimisen seurauksena⁴⁶.

Olemme riippuvaisia fossiilisista polttoaineista, mistä seurauksena on ilman saastuminen. Se voimistaa ilmastonmuutoksen vaikutuksia ja lisää entisestään lasten terveyteen ja hyvinvointiin kohdistuvaa uhkaa. Australian vuoden 2020 maastopalot peittivät suuria kaupunkeja savuun ja saivat ilmanlaadun heikkenemään ennennäkemättömän huonolle tasolle. Niiden jälkeen suoritettujen tutkimusten mukaan jopa lyhytaikaisella raskaudenaikaisella altistumisella vakaville ilmansaasteille äärimmäisten sääilmiöiden, kuten maastopalojen tai pölymyrskyjen, seurauksena voi olla elämän mittaisia vaikutuksia lapsiin, ja se lisää enneaikaisen synnytyksen ja kasvun rajoittumisen riskiä⁴⁷. Tämä altistuminen ei kuitenkaan rajoitu äärimmäisiin sääilmiöihin: yli 90 % maailman lapsista altistuu päivittäin pienhiukkasmäärille, jotka ylittävät WHO:n rajat⁴⁸. Tämä voi kasvattaa keuhkovaurioiden, keuhkojen kasvun hidastumisen ja merkittävän lasten kuolemien aiheuttajan, keuhkokuumeen, riskiä.

Äärimmäiset sääolosuhteet, kuivuuskaudet ja metsäkato vaikuttavat haitallisesti myös ruokajärjestelmiin, mikä pienentää satoja, yksipuolistaa ruoantuotantoa ja vähentää vakiintuneita satoja korottaen markkinahintoja. Maatalouden yksipuolistumisen aiheuttama maaperän kunnan heikkeneminen, synteettisten torjunta-aineiden ja lannoitteiden liikakäyttö ja yksipuolinen viljely lisäävät yhdessä lapsiin kohdistuvia haasteita. Nuoret lapset ovat erittäin alttiita elinikäisille vaikutuksille, joita aiheutuu heikosta ruokaturvasta, kuten ruokavalion epätasapainolle, vitamiinivajeelle, sairastumisalttiudelle, aliravitsemukselle, kuihtumiselle ja pituuskasvun hidastumiselle sekä heikolle kognitiiviselle kehitykselle. Konservatiivisten arvioiden mukaan ilmastonmuutokseen liittyvä aliravitseminen aiheuttaa 95 000 ylimääräistä 5-vuotiaan lapsen kuolemaa vuoteen 2050 mennessä, jos riippuvuutta fossiilisista polttoaineista ei vähennetä⁴⁹.

‘Päätäjien tulisi keskittyä enemmän toimiin, jotka vähentäisivät ilmastonmuutoksen riskejä.’

Vasilija

14-vuotias tyttö

Kosovo

Yhteisöni päätäjien tulisi keskittyä enemmän toimiin, jotka vähentäisivät ilmastonmuutoksen riskejä. Koska asun kunnassa, joka on metsien ympäröimä, kunnan tulee aloittaa toimista, joilla kerrotaan metsien merkityksestä sekä terveyden että myös kunnan lasten kannalta.

Ensinnäkin koko maailman tulee lisätä yleisön tietoisuutta siitä, miten metsät suojelevat asuinympäristöämme ja tekevät ilmasta puhtaampaa. Seuraavana täytyy lisätä nuorten tietoisuutta vapaaehtoistyöstä, jolla voidaan korjata jo tapahtunutta vahinkoa.

Paikallisten viranomaisten tulee pyrkiä toteuttamaan säädettyjä ympäristölakeja yhteistyössä muiden instituutioiden kanssa. Nämä ovat vain joitakin toimista, jotka paikallishallinto voisi toteuttaa.

Haasteeseen vastaaminen: Lapset huomioiva ilmatorahoitus

Lasten oikeus turvalliseen ja terveeseen tulevaisuuteen on uhattuna. Tarvitaan huomattava lisärahoitusta erityisesti ilmastokriisistä eniten vastuussa olevilta tahoilta, jotta voidaan pienentää terveysriskejä, tukea resilienssiä parantavia hankkeita ja vaalia paikallisvetoista sopeutumista.

Ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyvät pieni- ja keskituloisten maiden inhimilliset ja taloudelliset kustannukset ovat kasvussa. Vuosittaisten sopeutumiskustannusten arvioidaan tällä hetkellä olevan 70 miljardia Yhdysvaltain dollaria, ja niiden odotetaan kasvavan 140–300 miljardiin dollariin vuoteen 2030 mennessä⁵⁰. Nykyinen julkinen sopeutumistoi-
mien rahoitus jää kuitenkin kauas arvioidusta tavoitteesta, joka on vuosittain noin 30 miljardia dollaria⁵¹. Tämä on huomattava vaje, mutta sen vaihtoehto ei ole kustannusneutraali: humanitaarisen avun kustannukset kasautuvat, ja jokainen päivä, jolloin ei toimita, maksaa valtioille ja avunantajille yhä enemmän heidän yrittäessään sinitellä yhä tiheämpien ja voimakkaampien äärimmäisten sääilmiöiden sekä niiden aiheuttamien infrastruktuuri- ja terveyskustannusten sekä inhimillisen pääoman kustannusten tasalla.

Matala- ja keskituloisille maille suunnatun ilmas-
torahoituksen kasvattaminen ei ainoastaan ole kiireellinen välttämättömyys verrattuna toimimattomuuden kustannuksiin vaan myös panostus pitkän aikavälin suunnitteluun, jolla rakennetaan yhteisöjen kestävyttä ilmastonmuutoksen hitaasti ilmeneviä vaikutuksia

vastaan ja suojataan talouksia äkillisiltä voimakkailta häiriöiltä. Ilmastopolitiikkaa on mahdollista ja suositeltavaa suunnitella niin, että se täydentää investointeja ja tehostaa suurimmat vaikutukset kokevien yhteisöjen saamaa hyötyä: esimerkiksi päästövähennyspolitiikkoihin voi sisältyä taloudellisten resurssien kasvattaminen ympäristöveroilla, ja näin saadun tuoton ohjaaminen sosiaaliturvan parantamiseen voi vahvistaa yhteisöjä ja auttaa niitä suojautumaan ilmastoon liittyviltä shokeilta sekä niiden pitkäaikaisilta taloudellisilta vaikutuksilta⁵². Tutkimusten mukaan vuosina 2020–2030 toteutettuna 1,8 biljoonan dollarin maailmanlaajuinen investointi viiteen sopeutumisen osa-alueeseen – varhaisen varoituksen järjestelmien vahvistamiseen, uuden infrastruktuurin ilmastokestävyyteen, satojen tuotannon parantamiseen, mangrovepuiden suojeluun sekä vesivarojen hallinnan resilienssin parantamiseen – voisi saada aikaan kaikkiaan 7,1 biljoonan dollarin nettohyödyn⁵³.

Paikallisvetoisten hankkeiden priorisoinnilla sopeutumisen rahoittamisessa voidaan varmistaa, että välittömät tarpeet täytetään ja että panostukset auttavat vahvistamaan päätöksen-
tekovoimaa ja sosiaalista pääomaa yhteisöissä, jotka sijoittuvat ilmastonmuutoksen etulin-
jaan⁵⁴. Näin ollen ilmatorahoituksen lisäämisessä ei ole kyse suuremmista summista vaan rahan käyttämisestä paremmin ja oikeudenmu-
kaisemmin, jotta voidaan pienentää taloudel-
lista epäoikeudenmukaisuutta ilmastonmuutok-
sesta eniten ja vähiten vastuussa olevien välillä.

Ilmastotoimissa on keskityttävä lapsiin ja heidän tarpeisiinsa. Lapsen oikeuksien sopimukseen on kirjattu velvollisuus toimia lapsen edun mukaisesti. Vastaavasti ilmastorahoituksen lisäämisen yhteydessä tulee arvioida ilmastonmuutoksen vaikutuksia eri lapsiryhmiin ja varmistaa lasten huomioiminen investoinneissa tarkoilla kriteereillä. Kriteerien perusteella tulee asettaa etusijalle investoinnit, joilla varmistetaan se, että lasten ääni tulee kuulluksi ja huomioiduksi, ja joilla luodaan konkreettisia keinoja lasten oikeuksien suojelemiseksi, kuten ilmastoon liittyviä investointeja koulutukseen, terveyteen ja lastensuojeluun. On tärkeää priorisoida keinoja, jotka hyödyttävät nimenomaisesti epätasa-arvolle ja syrjinnälle eniten altistuvia lapsia.

Tapaustutkimus Ilmasto-resilienssiä edistävä teknologia auttaa katkaisemaan aliravitsemuksen kierteen Bangladeshissa

Bangladeshissa Sylhetin ja Moulvibazarin alueilla ilmastoshokit ja äärimmäiset sääilmiöt, kuten rankkasateet, kuivuuskaudet ja äkkitulvat, vaikuttavat kotitalouksien ruoantuotantoon ja lasten ravitsemukseen. Resilienssin ja ravitsemuksen parantamiseksi Pelastakaa Lapset toteuttaa EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan FCDO:n (Foreign, Commonwealth and Development Office) tuella Suchanassa hanketta, jonka tarkoituksena on vahvistaa ilmasto-resilienttejä toimenpiteitä ja tuoda ne köyhimpien yhteisöjen ja kotitalouksien saataville.

Suchanassa katastrofiriskien pienentämiseen ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen tähtäviä toimenpiteitä ovat muun muassa pienviljelyinnovaatiot, kuten kasvatussäkit, pystyviljely ja muut edulliset teknologiat, joilla voidaan maksimoida maankäyttö ja samalla pienentää tulvien aiheuttaman sadon menetyksen riskiä. Näiden keinojen ansiosta kotitaloudet ovat voineet kasvattaa tuotetuotteita omaan käyttöönsä, monipuolistaa ravinnon lähteitä ja myydä ylimääräisiä tuotteita paikallisilla markkinoilla. Ohjelmaan osallistuville perheille on lisäksi annettu katastrofien hallintaan ja ilmastoshokkeihin valmistautumiseen liittyvää koulutusta, ja perheet on liitetty valtion virallisten turvaverkkojen piiriin.

Lopputuloksena 98 % ohjelmaan osallistuvista perheistä kasvattaa ravintopitoisia kasviksia, 63 % kotitalouksista on ansainnut tuottoja ja kartuttanut tuotanto-omaisuutta ansiotoiminnan ansiosta ja 84,7 % on toteuttanut ilmasto-resilienttejä käytäntöjä

Oikeus koulutukseen

Ilmasto- ja ympäristöuhkat, kuten katastrofit ja tautien leviäminen, häiritsevät vuosittain yli 37 miljoonan lapsen koulutusta. Tämä joukko muodostaa noin puolet kaikkiaan 75 miljoonasta lapsesta ja nuoresta, joiden koulutus häiriintyy hätätilanteen tai kriisin vuoksi⁵⁵. Lisäksi koulutuksen häiriöt vaikuttavat todennäköisemmin tyttöihin, joiden kohdalla ne myös kestävät pidempään. Pakistanissa vuoden 2010 tulvien seurauksena (joita ilmastonmuutos pahensi⁵⁶) 24 % kuudesluokkalaisista tytöistä keskeytti koulunkäynnin, kun taas pojissa keskeyttäneitä oli 6 %⁵⁷. Jos nykyinen kehitys jatkuu, vuoteen 2025 mennessä ilmastohätätila estää vuosittain vähintään 12,5:tä miljoonaa tyttöä suorittamasta koulutustaan loppuun⁵⁸.

Mohamed Osman / Pelastakaa Lapset

Ilmastonmuutos sekä häiritsee koulutuspalveluiden toteuttamista että voi heikentää lasten oppimiskykyä. Kuumuus voi vaikuttaa merkittävästi oppimissuorituksiin. Kuumina vuosina oppilaat suoriutuvat heikommin kylmiin vuosiin verrattuna. Tutkimuksissa on ilmennyt viitteitä siitä, että kouluvuoden lämpötilan nouseminen yhdellä Fahrenheit-asteella heikentää kyseisen vuoden oppimistuloksia yhdellä prosentilla⁵⁹. Kuumuus voi lisätä epätasa-arvoa entisestään, sillä matalatuloisista perheistä tulevat oppilaat asuvat todennäköisemmin kuumuudelle altistuvilla alueilla, joissa heillä ei ole käytettävissään apukeinoja, kuten ilmastointia. Myös polttoaineiden poltosta aiheutuville ilmansaasteille ja muilla päästöillä on välittömiä vaikutuksia. Kouluissa, jotka sijaitsevat tuulen alapuolella maanteihin nähden, ilmenee heikompia koetuloksia, enemmän käytöshäiriöitä ja enemmän poissaoloja kuin kouluissa, jotka sijaitsevat samaan saastelähteeseen nähden tuulen yläpuolella⁶⁰. Lisäksi mallinuksissa on saatu viitteitä siitä, että 20 % suurempi altistus typpidioksidille hidastaa lasten työmuistin kehitystä noin kolmella viikolla vuodessa heidän vertaisiinsa nähden⁶¹. Kriisin hetkellä koulu voi myös toimia ratkaisevan tärkeänä alustana: sen kautta voidaan tarjota terveyspalveluita, tietoa, psykososiaalista tukea sekä suojaa väkivallalta, väärinkäytöksiltä, laiminlyönneiltä ja hyväksikäytöltä, joiden riski on kohonnut.

‘Lapsella on oltava oikeus koulutukseen’

Dilmani
15-vuotias tyttö
Sri Lanka

Ilmastonmuutos on Sri Lankassa valtava kriisi. Yleisimmät maamme uhkaavat katastrofit ovat tulvat, kuivuuskaudet ja maanvyörymät. Niiden vaikutukset kohdistuvat pääasiassa maanviljelijöihin. He menettävät perustarpeensa. Lisäksi monet maaseutualueet kärsivät usein esiintyvistä tulvista. Näillä vaikutusalueilla lasten koulunkäynti häiriintyy. Valtiomme varaa budjetistaan vuosittain vaivaiset 3 % tai vähemmän koulutukseen. Lapsella on oltava oikeus koulutukseen, sillä se on hänen ainoa tapansa rakentaa tulevaisuutta. Siksi valtion on panostettava enemmän näiden alueiden lasten auttamiseen ja häiriöttömän koulunkäynnin takaamiseen. Jos päätöksentekijät tarjoavat näille lapsille laitteet ja jatkuvasti toimivan internetyhteyden, nämä voivat jatkaa opiskeluaan myös katastrofien aikana. Valtio voi järjestää yleisölle tiettyjä paikkoja, joissa on saatavilla maksuton internetyhteys, jolloin lasten häiriötön koulutus voi toteutua. Valtion tulee kohdistaa lapsiin ja heidän koulutukseensa suurempi osuus vuosibudjetista. Lisäksi valtion tulee ryhtyä vaikuttaviin toimiin huono-osaisten lasten aliravitsemuksen poistamiseksi, sillä tulevan sukupolven terveys ja koulutus takaavat maamme edistyksen.

Haasteeseen vastaaminen: resilienttien koulutusjärjestelmien vahvistaminen

Näihin riskitekijöihin puuttumiseksi jokainen maa tarvitsee kriisit huomioivan koulutussuunnitelman. Riskienhallinnan ja ennakointien toimien institutionalisointi koulutussektorilla on ratkaisevan tärkeää, jotta voidaan luoda resilienttejä koulutusjärjestelmiä⁶², pienentää koulutusriskejä, joita lapsiin kohdistuu ennen kriisiä, sen aikana ja sen jälkeen, sekä edistää koulutuspolitiikkoja ja ohjelmia, jotka auttavat ehkäisemään tulevia kriisejä⁶³.

Valtiot ovat lisäämässä matala- ja keskituloisille maille kohdistettavaa ilmatorahoi- tusta. On olennaista, että lisärahoituksen yhteydessä huomioidaan sukupuoli- ja valta-analyysit, sen toteutuksessa käydään vuoropuhelua suurimmat vaikutukset kokevien yhteisöjen ja lasten kanssa ja sitä täydennetään pitkäaikaisilla investoinneilla jatkuvan resilienssin rakentamiseen keskeisillä palvelualueilla, kuten koulutuksessa. Tämä tukee katastrofeja kokevia yhteisöjä ylläpitämällä palveluita äärimmäisten sääilmiöiden aikana ja jälkeen sekä hillitsemällä mahdollisia talous- ja terveysshokkeja, joita ilmenee tapahtuman jälkeisinä päivinä ja viikkoina.

Tapaustutkimus Koulutuksen resilienssin vahvistaminen trooppisen sykloni Haroldin jälkeen

Trooppinen sykloni Harold oli Vanuatun mittaushistorian toiseksi voimakkain sykloni, joka rantautui alueelle vuoden 2020 huhtikuussa koronaviruspandemian pyyhkäistessä maapallon yli. Penaman provinssissa sykloni aiheutti laajamittaiset tuhot 30 %:lle kouluista, kun taas 70 % Sanman provinssin kouluista menetti 50–100 % koulujensa resursseista ja materiaaleista.

Global Partnership for Educationin ja Vanuatun opetus- ja koulutusministeriön tuella Pelastakaa Lapset tekee työtä infrastruktuurin jälleenrakennuksen, vaurioituneiden opetusmateriaalien korvaamisen ja inklusiivisempien oppimisresurssien puolesta sekä auttaa vahvistamaan opetussektorin kykyä reagoida shokkeihin, hillitä niitä ja palautua niistä. Tällaisia shokkeja voivat olla esimerkiksi ilmastonmuutoksen aiheuttamat katastrofit tai koronavirusaudin tulevat aallot. Osana toimenpiteitä kehitetään kotioppimispaketteja sekä vanhemmille ja huoltajille suunnattua ohjeistusta, jotta koulutuksen jatkuvuutta voidaan tukea paremmin.

Vanuatun lapset kokevat jo nyt voimakkaampia sykloneja kuin edeltävät sukupolvet, joten shokkeihin reagoivien koulutusjärjestelmien rakentaminen on ratkaisevan tärkeä tukipilari saaren väestön resilienssin kehityksessä.

Oikeus suojeluun

Äärimmäiset sääilmiöt lisäävät lasten altistumista väkivallalle ja hyväksikäytölle monin eri tavoin. Epävarmuuden, shokkien ja elämän muutosten aiheuttama kuormitus perheissä voi lisätä kotiväkivaltaa. Elinkeinoihin liittyvät paineet voivat johtaa kielteisiin sopeutumisstrategioihin, kuten lasten ottamiseen pois koulusta, lapsityön käyttöön ja lapsiavioliittoihin.

Äärimmäiset sääilmiöt johtavat heikkoon ruokaturvaan ja valtaviin joukkomuuttoihin, joista aiheutuu ylimääräisiä lapsiin kohdistuvia riskejä. Pakkomuutto heikentää lasten peruspalveluiden saatavuutta ja lisää myös lasten riskiä joutua eroon perheestään. Yksin matkustavat ja perheestään erotetut lapset ovat alttiita ihmiskaupalle ja seksuaaliselle hyväksikäytölle, tai heitä saatetaan värvätä aseellisiin ryhmiin ja käyttää hyväksi konfliktitilanteissa.

Inhimillinen turvallisuus sekä lasten turvallisuus ja hyvinvointi ovat uhattuina myös ympäristön pilaantumisen pahentuessa ja ilmasto-olosuhteiden muuttuessa yhä ennakoimattomammiksi ja rajummiksi, mikä voimistaa entisestään selkkauksiin johtavaa sosioekonomista ja poliittista tekijöistä koostuvaa monimutkaista kokonaisuutta⁶⁴. Sahelin alueella konflikteista ja ilmastoshokeista aiheutuva jatkuva epävarmuus on johtanut siihen, että kahdeksan lasta kymmenestä on kokenut väkivaltaa. Monet pakenevat, jolloin he altistuvat yhä suuremmille hyväksikäytön ja väärinkäytösten riskeille⁶⁵.

Hauraissa ja konfliktien riivaamissa ympäristöissä palveluiden rajallinen saatavuus on yksi monista lasten oikeuksiin ja hyvinvointiin kohdistuvista uhkista, vaikka juuri näissä olosuhteissa suojelua tarjoavien palveluiden tarve voi olla suurinta. Konfliktien ajureiden voimistuminen tarkoittaa, että yhä useampiin lapsiin kohdistuu kuoleman, loukkaantumisen, pakkomuuton, väkivallan, koulutuksen rajoitusten ja pitkäaikaisten haittojen vaara. Tavallisesti tyttöihin kohdistuu paljon suurempi seksuaalisen väkivallan ja muun sukupuoleen perustuvan väkivallan riski, kun taas pojat altistuvat todennäköisemmin tappamiselle ja vammauttamiselle, kaappauksille sekä aseellisiin ryhmiin värväämiselle⁶⁶. Lisäksi vammaisiin lapsiin kohdistuu erityinen sivuutetuksi tulemisen, poissulkemisen, hylkäämisen tai ihmiskaupan riski.

Kaikilla näillä tilanteilla voi olla pitkäaikaisia vaikutuksia, jotka kohdistuvat lasten terveyteen, kehitykseen, turvallisuuteen sekä psykologiseen hyvinvointiin. Jos sosiaalisia ja emotionaalisia tukipalveluita ei ole riittävästi saatavilla, altistuminen tällaisille voimakkailla ja usein pitkäkestoisille haitallisille kokemuksille voi laukaista toksisen stressireaktion,⁶⁷ jolla voi olla välittömiä haittavaikutuksia lapsiin ja nuoriin ja josta voi aiheutua elinikäisiä mielenterveysongelmia.

Haasteeseen vastaaminen: perheiden ja yhteisöjen sitouttaminen lastensuojeluun ja sen edistämiseen

Koronaviruspandemia kehittyi terveyskriisistä sosioekonomiseksi ja suojelulliseksi kriisiksi. Sen varhaisesta vaiheesta saadut kokemukset korostavat, miten tärkeää on vahvistaa olemassa olevia suojelua koskeviin riskeihin liittyviä varhaisen varoituksen järjestelmiä. On tärkeää panostaa lastensuojelua koskevien riskien analysointiin ja ennustamiseen, huomioida lasten suojeleminen valmiustoiminnan suunnittelussa sekä sopia kynnyksistä, joiden kohdalla käynnistetään varhaiset toimet suojelua koskevien riskien ehkäisemiseksi ja niihin puuttumiseksi, ennen kuin ne kasvavat liian suuriksi. Panostuksilla tulee kehittää lastensuojeluun liittyviä mekanismeja ja henkilöstöä tunnistettaessa riskejä, kuten sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa, lapsityötä, lapsiavioliittoja ja lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa.

On erityisesti huomioitava shokkeihin reagoivat sosiaaliturvan ohjelmat, erityisesti ”cash-plus”-hankkeet⁶⁸, joissa tarjotaan rahaa samalla, kun toteutetaan interventioita, jotka auttavat perheitä selviämään väkivallasta ja hyväksikäytöstä.

Konfliktien ajureiden voimistuminen tarkoittaa, että yhä useampiin lapsiin kohdistuu kuoleman, loukkaantumisen, pakkomuuton, väkivallan, koulutuksen rajoitusten ja pitkäaikaisten haittojen vaara.

Oikeus sosiaaliturvaan

Monissa ilmastonmuutoksen etulinjassa olevissa maissa heikko tai olematon valtion toteuttama sosiaaliturva jättää lapset ja perheet alttiiksi köyhyyden syvenemiselle ilmastoon liittyvien tapahtumien aiheuttaessa elinkeinojen ja palveluiden häiriöitä. Vaikka koronaviruspandemia on tehostanut sosiaaliturvan kehitystä eri puolilla maailmaa, puutteita on edelleen perheille tarjottavassa lastenkasvatuksen tuessa, eikä vammaisia lapsia ja aikuisia huomioida riittävän hyvin⁶⁹. Lopputuloksena monet lapset saavat hyvinä aikoina liian vähän tukea, ja kriisitilanteissa heidän perustarpeidensa laiminlyönnin riski on vakava. Kriisitilanteet voivat aiheutua esimerkiksi äärimmäisistä sääilmiöistä, joiden esiintymistiheyttä ja voimakkuutta ilmastokriisi kasvattaa.

Ilmastokriisi vaikuttaa kielteisesti inhimilliseen turvallisuuteen, mutta tästä huolimatta katastrofiriskin pienentämiseen sekä valmius- ja vastatoimintaan kohdistettu rahoitus ei edelleenkään riitä laajamittaisen ja useita sektoreita kattavan ilmastoresilienssin kehittämiseen. Ilmastonmuutos lisää katastrofiriskiä merkittävästi ajan myötä, jolloin vähäinen rahoitus riittää yhä huonommin ja yhä useammat ihmiset joutuvat vaaraan ja jäävät kriiseissä ilman humanitaarista tukea. Samaan aikaan konfliktit heikentävät yhteisöjen ja valtioiden kykyä panostaa ilmastoresilienssiin, jolloin lapset ja perheet ovat alttiimpia taloudellisen turvan ja perustarpeet vaarantaville shokeille.

Jotta riskialttiita maita ja yhteisöjä voidaan auttaa hallitsemaan ilmastokriisin väistämättömiä vaikutuksia ja suojelemaan lasten perustarpeita ja -oikeuksia hädän hetkellä, humanitaarista rahoitusta ja ilmastorahoitusta on lisättävä huomattavasti ja kiireellisesti. Samalla on mahdollistettava paremmin katastrofi- ja ilmastoriskien hallintaa paikallisella ja kansallisella tasolla sekä tuettava paikallisia humanitaarisia toimia. Näin voidaan rakentaa resilienssiä tulevia kriisitilanteita varten.

Haasteeseen vastaaminen: äkillisiin häiriötilanteisiin reagoiva tai sopeutuva sosiaaliturva

Käteisavustukset voivat vaikuttaa mullistavalla tavalla ylisukupolvisen köyhyyden kierteen katkaisemiseen ja lasten oikeuksien toteutumiseen. Lisäksi ne voivat auttaa perheitä hallitsemaan paremmin ilmastonmuutokseen liittyviä ja muita shokkeja, jotka muuten syventäisivät perheen kokemaa köyhyyttä.

Maissa, joita ilmastosta aiheutuvat katastrofit koskettavat, rahansiirrot voivat vaikuttaa mullistavalla tavalla ylisukupolvisen köyhyyden kierteen katkaisemiseen ja lasten oikeuksien toteutumiseen erityisesti, jos niiden rinnalla tarjotaan pääsy peruspalveluihin ja täydentäviin interventioihin. Rahansiirrot voivat auttaa perheitä myös hallitsemaan paremmin ilmastonmuutokseen liittyviä ja muita shokkeja, jotka muuten syventäisivät perheen kokemaa köyhyyttä⁷⁰. Äärimmäisten sääilmiöiden yhteydessä tarjotaan välitöntä tukea, mutta sen ohella olemassa olevat valtion toteuttamat sosiaaliturvan keinot vähentävät haavoittuvuutta shokeille poistamalla köyhyyttä ja parantamalla resilienssiä. Lisäksi ne tukevat inhimillistä kehitystä parantamalla terveydenhuollon, koulutuksen, väkivallan ehkäisyn, lastensuojelun ja muiden palveluiden saatavuutta. Oikein suunniteltuina ne voivat jopa kannustaa ilmastonmuutoksen hallinnassa tukevaan toimintaan, kuten metsitykseen tai ilmastoälykkäiden elinkeinojen harjoittamiseen. Sosiaaliturva voi myös tukea osaltaan oikeudenmukaista siirtymää puhtaamman energian käyttöön, sillä työntekijöille, joihin siirtymä vaikuttaa, voidaan tarjota korvauksia ja tukea⁷¹.

Pyrkiminen kohti yleistä sosiaaliturvaa tietyissä ryhmissä – esimerkiksi yleisiä lapsilisiä – on erityisen tehokas keino, jolla valtiot voivat vastata ilmastoon liittyviin shokkeihin. Jos kaikki tietyn ikäiset lapset rekisteröitäisiin saamaan heidän huoltajilleen maksettava kuukausittainen lapsilisiä, jolla autetaan täyttämään lapsen tarpeet, kuten lukuisissa maissa toimitaan jo nyt, se keventäisi merkittävästi tuen laajentamiseen liittyvää hallinnollista kuormitusta shokkitilanteissa, kuten ilmastoon liittyvissä katastrofeissa⁷². Jos yleinen lapsilisiä olisi ollut käytössä ennen koronaviruspandemian alkamista, sen avulla olisi voitu kohdistaa kriittistä taloudellista tukea ja palveluita kahdelle kolmasosalle kaikista kotitalouksista eri puolilla maailmaa⁷³. Shokkeihin reagoivat sosiaaliturvan järjestelmät tulee näin ollen nähdä keskeisenä tekijänä resilienssin, ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja oikeudenmukaisuuden kannalta.

Koronaviruspandemia tarjoaa ennennäkemättömän tilaisuuden parempaan jälleenkentämiseen. Valtioiden, avunantajien ja monenkeskisten instituutioiden arvioissa uudelleen ilmastorahoitussitoumuksiaan niiden tulee tunnustaa sosiaaliturvan rooli ilmastoshokkien voimistuvien vaikutusten hallinnassa lasten ja perheiden näkökulmasta. Tämä edellyttää sitoutumista inklusiivisten ja lapset huomioivien sosiaaliturvan järjestelmien laajentamiseen tavoitteena pyrkiä ajan myötä kohti yleisiä lapsilisiä. Näin voidaan parantaa lasten suojelua ja hyvinvointia sekä vahvistaa kotitalouksien ja yhteisöjen resilienssiä.

Sacha Mijers / Pelastakaa Lapset

Tapaustutkimus Shokkeihin reagoivan sosiaaliturvan pilotointia Somaliassa

Somalia on kokenut vuosikymmenten ajan konflikteja ja epävarmuutta, joiden lisäksi maa kärsii syklisistä ja yhä ankarammista ilmastoshokeista, kuten toistuvista kuivuuskauksista ja tulvista. Rankkojen tulvien jälkeen 7-vuotias Fatun* kertoi: ”Tulva vei vuoemme. Nyt niitä on kolme, mutta ennen meillä oli enemmän. Hoidin niitä ennen.” Kaikkiaan 49 % Somalian asukkaista ei saisi hankittua riittävästi ruokaa, vaikka käyttäisi siihen kaikki rahansa.

Pelastakaa Lapset on käyttänyt ensimmäisten joukossa varhaisen toiminnan mallia. Siinä toimenpiteisiin ryhdytään ennakoivasti, mikäli ilmastodatan perusteella shokki on tulossa, sen sijaan että hätätilanteisiin reagoitaisiin vasta niiden tapahduttua. Näin voidaan lieventää ilmastotapahtumien aiheuttamia laajamittaisia humanitaarisia kriisejä⁷⁴. Mallin perusteella Somaliassa on toteutettu neljä shokkeihin reagoivan turvaverkon pilottihanketta. Jokaiseen pilottihankkeeseen liittyy varhaisen varoituksen indikaattoreita, joihin liittyen konsultoidaan paikallisia toimijoita. Toteuttamalla järjestelmiä jo ennen shokkien iskemistä olemme pystyneet toimittamaan rahaa hädänalaisille vain kuuden päivän kuluessa vastatoiminnan käynnistymisestä, mikä vähentää hädänalaisten tarvetta turvautua haitallisiin, kielteisiin sopeutumisstrategioihin.

Saatavilla on yhä enemmän näyttöä siitä, että varhaisessa vaiheessa annettu tuki, kuten raha, pelastaa henkiä ja elinkeinoja ja on kustannustehokkaampaa. Nämä shokkeihin reagoivat mekanismit voivat auttaa rakentamaan siltaa kriiseihin reagoimiseen käytettävään humanitaariseen avustusrahan sekä pitkän aikavälin kehityshankkeiden välillä, joiden tarkoituksena on rakentaa valtio-omisteisia ja -vetoisia sosiaaliturvan malleja.

*Nimi muutettu henkilöllisyyden suojaamiseksi.

‘Me lapset emme ehkä ole ilmastotieteilijöitä, mutta me tiedämme jotakin tärkeää. Meidän on toimittava nyt!’

Emanuel
14-vuotias tyttö
Norja

Oikeus osallistua

Kuunnelkaa meitä lapsia ja toimikaa nyt!

Maapallon lämpeneminen, lämpöaallot, tulvat ja ilmastonmuutoksen kaikki muut katastrofaaliset seuraukset ovat asioita, joiden kanssa nykypäivän lapset ja tulevat sukupolvet elävät kauan. Mutta tässä on yksi ongelma: ilmastonmuutoksen seurausten kanssa ei voi elää. Tämä voi kuulostaa hieman karulta, mutta jollemme toimi, tämä on loppumme. Vuonna 2019 nuoret ympäri maailman osallistuivat Thunbergin Fridays for Future -mielenosoituksiin. 15. maaliskuuta 1,4 miljoonaa oppilasta ja opiskelijaa 125:stä eri maasta sanoi kovaan ääneen haluavansa muutosta – haluavansa tulevaisuuden. Se mitä nykyään tehdään ilmastonmuutoksen pysäyttämiseksi, ei ole lainkaan tarpeeksi. Meidän on tehtävä merkittävä muutos ja otettava ilmastokriisi vakavasti. Meidän on toimittava nyt, jotta meillä on mahdollisuus saavuttaa tavoitteemme ja pelastaa tulevaisuus. Me lapset emme ehkä ole ilmastotieteilijöitä, mutta me tiedämme jotakin tärkeää. Meidän on toimittava nyt! Ennen kuin on liian myöhäistä, jolloin katuisimme. Nykypäivän johtajilla on harteillaan ihmiskunnan tulevaisuus, meidän tulevaisuutemme.

Kuunnelkaa meitä ja tutkijoita, toimikaa nyt!

Huolimatta kohtuuttomasta uhkasta, joka kohdistuu suoraan lasten oikeuksiin nyt ja tulevaisuudessa, sekä rohkeudesta, jota lapset osoittavat johtaessaan oikeuksiensa puolustamista kriisiin edessä, lapset rutiininomaisesti sivuutetaan ja jätetään huomiotta päätöksenteossa: lapset mainittiin suoraan vain 20 prosentissa kaikista kansallisesti määritellyistä panoksista (NDC), jotka laadittiin Pariisin ilmastopimuksen solmimisen jälkeen⁷⁵. Valtioilla ja hallitusten välisillä tahoilla on velvollisuus tunnustaa lasten nykyiset ja tulevat kokemukset lapsen oikeuksien sopimuksen 3. artiklan nojalla, jonka mukaan ”kaikissa – toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu”⁷⁶.

Eri puolilla maailmaa lapset tarttuvat rohkeasti toimeen puolustaakseen oikeuksiaan ja ilmastoja toteuttaen lakkoja, vetoomuksia ja kampanjoita, joissa hallituksilta vaaditaan tunnustusta ja toimenpiteitä. Yhä useammat osallistuvat näkyvään toimintaan käyttämällä tuomioistuimia keinona puolustaa oikeuksiaan ja saada äänensä kuuluviin etujensa määrittämiseksi. He nojaavat lapsen oikeuksien sopimukseen osoittaakseen, että ministerit laiminlyövät velvollisuuksiaan hyväksyessään päästöjä lisääviä hankkeita,⁷⁷ he puhuvat syrjinnästä sillä perusteella, että sukupolvien kokemukset ilmastonmuutoksesta eroavat toisistaan,⁷⁸ ja he myös esittävät, että ilmastotoimissa on kyse ylisukupolisesta oikeudenmukaisuudesta⁷⁹.

Lasten ja nuorten ilmastoaktivistien toimijuutta ja kyvykkyyttä ei ymmärretä kunnolla, heitä halveksutaan usein, ja hallitukset vähättelevät heitä aktiivisesti. Huomattava esimerkki tästä on, että Australian entinen valtiovarainministeri ja OECD:n nykyinen pääsihteeri on sanonut aikuisten vetämien kampanjointiorganisaatioiden ”hyödyntävän ja hyväksikäyttävän”⁸⁰ ilmastoaktivistilapsia ja esittänyt, että lapset kuuluvat kouluun. Lapset, jotka käyttävät oikeuttaan muutoksen puolesta kampanjointiin ja vaikuttamiseen, ansaitsevat aikuisten kunnioituksen ja tuen. Tämä koskee erityisesti aikuisia, joilla on velvollisuus suojella lasten ilmaisuvapautta sekä kokoontumista, rauhanomaisia yhdistyksiä ja tiedonsaantia koskevia oikeuksia.

Lasten kannustaminen aktiiviseen rooliin oman etunsa määrittelyssä ja sen tukeminen toteuttaa synnynnäistä ihmisoikeutta. Tämä on määritelty tarkemmin ihmisoikeusneuvoston vuoden 2020 päätöksessä, joka koskee lapsen oikeuksien toteuttamista terveen ympäristön kautta.⁸¹ ”jokaisella lapsella, joka kykenee muodostamaan omia näkemyksiään, on oikeus ilmaista kyseisiä näkemyksiä vapaasti kaikissa lasta koskevissa asioissa, ja lapsen näkemyksille on annettava asianmukainen painoarvo lapsen ikä ja kypsyyden huomioon ottaen muun muassa ympäristöä koskevissa päätöksentekoprosesseissa, jotka voivat liittyä lapsen elämään”⁸².

Haasteeseen vastaaminen: merkityksellisten mahdollisuuksien luominen lapsille ilmastopoliitiikan yhteydessä

Sacha Myers / Pelastakaa Lapset

‘Toiminta on meistä kiinni. Jos emme pian tartu toimeen, kohta voi olla liian myöhäistä’

Shivangi
17-vuotias tyttö,
Yhdysvallat

Koronaviruspandemia on rajoittanut siviiliyhteiskunnan organisaatioiden ja aktivistien, kuten lasten, mahdollisuuksia järjestää tapahtumia ja kertoa julkisesti huolenaiheistaan. Kun näitä ääniä ei enää kuulla julkisesti, poliitikkojen ja päättäjien on kuunneltava muilla tavoin ja tunnustettava, ettei yleisön ja erityisesti lasten huoli ilmastokriisistä ole hälvennyt. Erityisesti lapsilla, joita epätasa-arvo ja syrjintä koskettavat eniten, on oltava aitoja ja turvallisia mahdollisuuksia harjoittaa kansalaisoikeuksiaan ja vapauksiaan, kuten oikeuttaan tulla kuulluksi ilmastopoliitiikan kehityksessä kaikilla tasoilla.

Valtioiden, hallitustenvälisten organisaatioiden, yksityisen sektorin, kansalaisyhteiskunnan toimijoiden ja suuren yleisön on kunnioitettava ja suojeltava laissa ja käytännössä lasten ilmaisuvapautta, kokoontumista ja rauhanomaisia yhdistyksiä koskevia oikeuksia sekä heidän oikeuttaan toimia ihmisoikeuksien puolustajina. Osoituksena tästä kunnioituksesta päättäjien on perustettava lapsiystävällisiä mekanismeja ja alustoja (verkossa ja sen ulkopuolella), jotka tukevat lasten osallistumista, luotava mekanismeja lasten merkityksellistä konsultointia varten heidän turvallisen ja tehokkaan osallistumisensa takaamiseksi sekä puututtava lasten kansalaisoikeuksien ja vapauksien rikkomuksiin ja nostettava ne esiin.

Valtaapitävät eivät saa rajoittaa lasten osallistumista itse päättämäänsä ajankohtaan. Lasten osallistumisen tukemiseksi heidän saatavillaan tulee jatkuvasti olla ikätason, sukupuolen ja kyvykkyydet huomioiva tietoa, ja heille tulee tarjota muodollista ja epämuodollista opetusta ilmasto- ja ympäristökriisiin liittyvistä asioista. Panostukset tiedonsaantiin ovat olennainen toimi, jolla varmistetaan lasten tarvittavat taidot ja tiedot resilienssin ja sopeutumiskapasiteetin kehittämiseksi ja voidaan voimaannuttaa heitä toimimaan kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

Kaikki tietävät, että ilmastonmuutos saa aikaan katastrofaalisia vaikutuksia maapallolla. Monet eivät kuitenkaan ymmärrä, miten raskas taakka kohdistuu lapsiin ja tuleviin sukupolviin. Lapset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa, sillä heidän kasvunsa on yhä kesken, eivätkä he pysty suojautumaan ilmastonmuutoksen voimistuvilta vaikutuksilta.

Asioita pahentaa se, että heitä ei kuunnella. Lämpötilojen nousun myötä monien jo nyt kokemat ongelmat pahenevat. Tämän vuoksi haluan kehottaa kuuntelemaan lapsia ja huomioimaan meidän mielipiteemme ilmastonmuutokseen liittyvässä politiikassa. Lapsia tulee kannustaa ajamaan asiaansa ja lobbaamaan. Tällä tavoin näkemyksemme ilmastonmuutoksesta tulisivat esille ja vaikuttaisivat ratkaisevasti päätöksentekoprosessiin.

Pariisin ilmastopöytäkirjaan palaaminen ei riitä. Meidän on kehitettävä uusia tapoja huolehtia tulevaisuudesta muun muassa muovin ja jätteen suhteen. Lisäksi meidän on tarjottava tukea ja voimavaroja niille, joihin ilmastonmuutos vaikuttaa eniten, erityisesti lapsille. Toiminta on meistä kiinni. Jos emme pian tartu toimeen, kohta voi olla liian myöhäistä. Meidän on pidettävä huolta maapallosta ja sen asukkaista. Sillä kuka sen sitten tekisi, jos emme me?

Aasian maassa toimivan Red Alert -aloitteen ja muiden lapsivetoisten kampanjoiden tukeminen antaa suurimmassa vaarassa oleville mahdollisuuden vaikuttaa päätöksentekoon. Tähän päivään mennessä Red Alert on tukenut kampanjoivia lapsia tiedotustoiminnassa sekä Aasian ja Tyynenmeren alueen päättäjiin vetoamisessa. Tähän on sisällytetty korkean tason tapaamisia, budjettivaikuttamista sekä maailman johtajille suunnattujen lyhyiden videoviestien tuottamista⁸³

Hallituksilla on merkittävä rooli lapsille suunnattujen saavutettavien alustojen perustamisessa ja resursoinnissa sekä niihin liittyvässä säätelyssä, jotta lapset voivat alustojen kautta tuoda esiin huolenaiheitaan, pitää hallituksia vastuussa olemassa olevista ilmastositoumuksista ja vaatia uusia, kunnianhimoisempia sitoumuksia. Lain ja politiikan tulee ohjata kaikkien lasten osallistumiseen tarkoitettujen mekanismien muotoa, rakennetta, toimintaa ja arviointia. Riittävät taloudelliset ja muut resurssit tulee järjestää, jotta voidaan varmistaa kestävien ja vaikuttavien mekanismien käyttöönotto ja ylläpito. Muita keskeisiä keinoja ovat lasten kansalaisraatien perustaminen sekä toimenpiteet vastuuvollisuuden toteuttamiseksi. On ratifioitava lapsen oikeuksien sopimuksen kolmas valinnainen pöytäkirja, jonka nojalla lapset voivat tehdä valituksia suoraan lapsen oikeuksien komitealle. Nämä toimenpiteet ovat ensisijaisesti välttämättömiä lasten oikeuksien takaamiseksi, mutta niillä voidaan myös edistää lasten keskuudessa arvopohjaista maailmankansalaisuutta, vaalia parempaa sosiaalista yhteenkuuluvuutta yhteisöissä ja niiden välillä, toteuttaa tarkemmin kohdistettua tietoon perustuvaa politiikkaa ja vaikuttaa merkittävästi vakaiden demokratioiden luomiseen ja ylläpitämiseen⁸⁴.

Pelastakaa Lapset Bangladesh

‘Kuunnelkaa meitä ja antakaa äänellemme enemmän painoarvoa. Me lupamme, että meistä tulee osa ratkaisua.’

Diya
16-vuotias tyttö
Bangladesh

Ilmastonmuutoksen kokeminen nuorena iässäni saattaa olla pahin mahdollinen painajainen. Nyt lapsuuteni kokemukset kuudesta vuodesta ovat enää tarua, mikä huolestuttaa sukupolveani. Me olemme lapsia. Kykymme ja näköalamme ovat aikuisiin verrattuna rajalliset. Me emme osaa tehdä monia päätöksiä, vaan kerromme kokemistamme ongelmista ja paineista aikuisille, jotta niihin voidaan löytää ratkaisut. Me olemme nuoria, mutta meillä on oikeus tulla kuulluksi. Meillä on oikeus turvalliseen ja parempaan turvallisuuteen.

Maapallon lämpeneminen kasvaa päivä päivältä. Sukupolvemme lapsia odottaa tulevaisuus, johon liittyy valtavia riskejä. Meihin kohdistuvat ilmastonmuutoksen suurimmat vaikutukset, vaikka olemme niistä vähiten vastuussa. Erityisesti rannikkoalueiden lapset ovat alttiimpia katastrofeille. Jos emme löydä ratkaisua ajoissa ja tee yhteistyötä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, meri peittää Bangladeshin kaltaiset maat alleen seuraavien 50 vuoden aikana.

Katastrofeille alttiin maan lapsiedustajana haluan esittää johtajille ja päättäjille pyynnön: kuunnelkaa meitä ja antakaa äänellemme enemmän painoarvoa. Me lupamme, että meistä tulee osa ratkaisua.

SUOSITUKSET

Kansainvälinen yhteisö on pohtimassa kehityskulkujaan pandemian jälkeisessä maailmassa. Ilmastokriisin on oltava tässä keskeisesti mukana, jotta yhteisöjen resilienssiä voidaan parantaa. Parempaan jälleenrakentamiseen pitää kuulua, että ei rakenneta talouden järjestelmiä vain uudelleen, vaan entistä paremmin. Tämä mahdollistaa jatkossa turvaverkkoja haavoittuvimmassa asemassa oleville. Myös teollisuuden ja tuotannon kestävyysmuutokseen on panostettava.

Koronavirustilanteesta palautuminen tarjoaa mahdollisuuden paljon muuhunkin kuin entiseen palaamiseen. Se on tilaisuus rakentaa lapsille parempaa, ekologisempaa ja tasa-arvoisempaa tulevaisuutta. Meidän on kyseenalaistettava perusta, jolle häiriön edessä hyvin hauraksi osoittautuneet järjestelmät on rakennettu, ja tunnustettava, että tähän kriisiin liittyy myös toivon ja positiivisen muutoksen mahdollisuus.

Lisäksi on ratkaisevan tärkeää, että tämän ja tulevien sukupolvien lapset ovat sekä toimenpiteiden keskiössä että mukana päätöksenteossa. Suositustemme kehittämisen yhteydessä lasten vertailuryhmä, joka tuki tämän raportin laatimista, esitti omia suosituksiaan. Lasten näkemykset risteävät ilmastonmuutoksen teknisiin seikkoihin erikoistuneiden asiantuntijoiden lausuntojen kanssa. Yhdessä ne osoittavat, että kunnianhimoisille ilmasto-toimille ja rahoitukselle, shokkeihin reagoivalle sosiaaliturvalle ja inklusiiviselle päätöksenteolle on kiireellinen tarve. Yhdessä nämä suositukset muodostavat tärkeitä suuntaviivoja lasten oikeuksien toteuttamisesta ja lasten edun suojelusta vastaavien päättäjien käyttöön.

Kiireelliset, kattavat ja mullistavat ilmastotoimet

Kiireelliset, kattavat ja mullistavat ilmastotoimet

Hallitukset eivät ole tunnustaneet riittävän nopeasti, että ilmastokriisi edustaa vakavaa ylisukupolvista epäoikeudenmukaisuutta ja akuuttia uhkaa, joka kohdistuu lasten oikeuksiin, hyvinvointiin ja mahdollisuuksiin nyt ja tulevaisuudessa. Tutkijoiden mukaan aika käy nopeasti vähiin, ja jos yhtenäisiä ilmastotoimia ei toteuteta kiireellisesti, lapsilla on edessään huomattavasti synkempi tulevaisuus. Pelastakaa Lapset vetoaa hallitukseen – erityisesti korkean tulotason maihin, jotka ovat hyötynneet luonnonvarojen hyödyntämisestä – avunantajiin, yksityiseen sektoriin ja monenvälisiin järjestöihin, jotta ne tunnustaisivat, että ilmastokriisi vaikuttaa ensimmäisenä ja pahiten lapsiin, julistaisivat ilmastohätätilan ja ryhtyisivät kiireellisiin ja konkreettisiin toimenpiteisiin ilmastotoimien tehostamiseksi ja päästöjen vähentämiseksi. Näitä toimenpiteitä ovat seuraavat:

- **Ryhdytään heti kunnianhimoisiin ja kiireellisiin toimiin lämpenemisen rajoittamiseksi enintään 1,5 asteeseen suhteessa esiteolliseen aikaan.** Ilman välittömiä, nopeita ja laajamittaisia toimia kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi lämpenemistä on mahdotonta rajoittaa 1,5 asteeseen tai edes 2 asteeseen. Maapallon katastrofaalisen lämpenemisen välttämiseksi valtioiden on kaksinkertaistettava pyrkimyksensä saavuttaa Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteet. NDC-panoksissa esitettyihin tavoitteisiin tulee sisällyttää sitoutuminen päästöjen kiireelliseen ja merkittävään vähentämiseen sekä tarvittavat sitoumukset ilmastomuutoksen hillintään lämpenemisen rajoittamiseksi 1,5 asteeseen parhaan saatavilla olevan tieteellisen tutkimuksen mukaisesti.
- **Lopetetaan ripeästi fossiilisten polttoaineiden käyttö ja subventointi sekä muut ympäristöä tuhoavat käytännöt ja siirrytään mahdollisimman nopeasti käyttämään uusiutuvaa ja vihreää energiaa.** Tarjotaan kannustimia, joilla varmistetaan, että voimakkaimmin epätasa-arvoa ja syrjintää kokevat perheet saavat tukea vihreän talouden luomien uusien taloudellisten mahdollisuuksien tavoittelussa. Ilmastokriisiin myötävaikuttaa voimakkaimmin hiilen, öljyn ja maakaasun polttaminen⁸⁵. Suurituloisilla mailla on erityinen vastuu ongelmasta, joten niiden on näytettävä tietä kohti oikeudenmukaista siirtymää, jossa fossiilisten polttoaineiden sijaan panostetaan vihreisiin työpaikkoihin, ja varmistettava, että matala- ja keskituloiset maat saavat tukea hiilineutraaliin talouteen siirtymisessä sekä ilmastomuutoksen väistämättömiin vaikutuksiin sopeutumisessa.
- **Toteutetaan YK:n ihmisoikeusneuvoston päätöslauselmassa esitetyt sitoumukset lapsen oikeuksien toteuttamisesta terveellisen ympäristön kautta.** Tähän sisältyy muun muassa se, että tunnustetaan oikeus terveelliseen ympäristöön kansallisessa lainsäädännössä, jotta voidaan edistää tuomioistuinkelpoisuutta, vahvistaa vastuuvollisuutta ja tukea lasten parempaa osallistumista, vahvistetaan sääntelyviranomaisia ja ministeriöitä, joilla on vastuu valvoa standardeja, jotka liittyvät ilmastomuutoksen kanssa sidoksissa oleviin lapsen oikeuksiin, sekä vahvistetaan pyrkimyksiä valvoa lapsuudenaikaista altistumista ilmastomuutoksen vaikutuksille keräämällä tietoa ympäristöhaittojen lapsiin kohdistuvista vaikutuksista⁸⁶. Tätä sitoumusta lapsen oikeuksiin tulee vahvistaa perustamalla ihmisoikeuksia ja ilmastomuutosta käsittelevän YK:n erityisraporttoijan mandaatti.
- **Allekirjoitetaan ja toteutetaan lapsia, nuoria ja ilmastotoimia koskeva julistus (Declaration on Children, Youth and Climate Action),⁸⁷ jotta voidaan nopeuttaa osallistavaa, lapsi- ja nuorilähtöistä ilmastopolitiikkaa kansallisella ja globaalilla tasolla.** Julistuksen ovat kehittäneet Children's Environmental Rights Initiativen, UNICEFin ja YK:n ilmastonsuojelun puitesopimuksen lasten ja nuorten päätoimijaryhmän, edustajat. Se perustuu prioriteetteihin ja syötteisiin, joita lapset eri puolilta maailmaa ovat tunnustaneet verkossa ja henkilökohtaisesti toteutetuissa konsultoinneissa.

Alex Ellinghausen/Sydney Morning Herald

- **Arvioidaan systemaattisesti ilmastoon liittyvien lakien, politiikan, rahoituksen ja ohjelmien vaikutus eri lapsiryhmiin ja asetetaan nämä arvioinnit julkisesti saataville.** Lasten oikeuksien vaikutusarviointit auttavat tuomaan lapsiin kohdistuvat vaikutukset näkyville, antavat tietoa tehokkaamman ja paremmin lapset huomioivan politiikan tueksi ja varmistavat, etteivät käytännöt ja muut toimenpiteet aiheuta lapsille haittaa.
- **Toteutetaan oikeudenmukaista lähestymistapaa politiikan suunnittelussa ja toteutuksessa muun muassa analysoimalla olemassa olevaa epätasa-arvoa ja erittelemällä dataa vähintään iän, sukupuolen ja vammaisuuden perusteella** tarkoituksena kuvata ilmastokriisin tarkkoja vaikutuksia eri lapsiryhmiin. Datan keruun heikkoudet ja liiallinen luottaminen keskiarvoihin johtavat siihen, ettei lapsiin kohdistuvaa vaikutusta saada kuvattua. Erityisesti näin on tyttöjen ja muiden epätasa-arvoa ja syrjintää kokevien ryhmien kohdalla.
- **Varmistetaan, että käytössä ovat integroidut valmiussuunnitelmat, jotta voidaan vastata tuleviin, lasten oppimiseen ja hyvinvointiin vaikuttaviin kriiseihin jatkuvilla investoinneilla keskeisiin aloihin, kuten koulutukseen, terveyteen, sosiaaliturvaan ja lastensuojeluun. Tämä sisältää joustavia, saavutettavia, osallistavia ja sukupuolen huomioivia etäoppimishjelmia,** joita voidaan skaalata nopeasti tulevien koulusulkujen yhteydessä ja siten estää oppimisen keskeytyminen kriisitilanteissa. Niiden kehityksessä ja toteutuksessa tulee konsultoida lapsia, vanhempia, koulutusviranomaisia sekä koulujen johtajia, opettajia ja henkilökuntaa. Pitkällä aikavälillä fyysisten opetustilojen rakentamisessa tulee huomioida turvallisten koulutilojen rakentamista koskevat Inter-Agency Network for Education in Emergenciesin ohjeet (Guidance on Safer School Construction), jotta koulut voivat sietää katastrofitilanteita ja shokkeja paremmin.
- **Vahvistetaan, että yksityisellä sektorilla on ratkaiseva rooli ilmastokriisin torjunnassa.** Yksityisen sektorin toimijoiden tulee olla keskeisesti johtamassa oikeudenmukaista siirtymistä kestäviin, hiilineutraaleihin talouksiin, jotka suojaavat planeettaamme ja lastemme tulevaisuutta muun muassa luopumalla fossiilisista polttoaineista ja luomalla ekologisempia työpaikkoja. Yksityisen sektorin toimijoiden tulee toimintansa, tuotteidensa tai liikesuhteidensa kautta tunnistaa riskit, jotka koskevat lasten altistumista myrkyllisille aineille ja ympäristön heikkenemiselle, ja ehkäistä ja lieventää näille tekijöille altistumista. Niiden tulee myös toteuttaa ympäristö- ja ihmisoikeusasioita koskevat vaikutusarviointit, joissa tarkastellaan ehdotettujen toimenpiteiden vaikutuksia lapsiin Yhdistyneiden kansakuntien yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden sekä liiketoimintaa ohjaavien lapsenoikeusperiaatteiden mukaisesti. Yksityinen sektori on myös sellaisessa asemassa, että se voi auttaa täyttämään ilmastorahoitusvajeen ja edistää tietoisuutta ilmastokriisistä.

Lasten suositukset

- Päätäjien tulee ottaa huomioon kaikki ilmastonmuutosta koskevat tiedot, jotka he saavat.
- Vähennetään fossiilisia polttoaineita ja siirrytään kohti uusiutuvaa ja vihreää energiaa.
- Hallitusten tulee antaa yhteisöille enemmän tukea saastuttamisen ja fossiilisten polttoaineiden käytön lopettamisessa sekä varmistaa, että kaikkien saatavilla on vihreitä ja uusiutuvia energiavaihtoehtoja.
- Edistetään joukkoliikennettä keinona vähentää päästöjä. Tämä voi helpottaa töihin ja kouluun kulkemista myös äärimmäisten sääilmiöiden aikana.

Korkean tulotason maat ovat historiallisesti myötävaikuttaneet eniten ilmastonmuutokseen, joten niiden tulee täyttää taloudelliset sitoumuksensa paljon pienemmät vaikutukset aiheuttaneita matala- ja keskituloisia maita kohtaan.

Getty Images

Ilmastorahoituksen nopea lisääminen hillitsemiseen, sopeutumiseen ja ennakointiin liittyviä toimia varten

Ilman rahoituksen huomattavaa lisäämistä ilmastositoumukset ja -politiikat jäävät tyhjiksi lupauksiksi miljoonille lapsille, joihin ilmastokriisi vaikuttaa päivittäin. Korkean tulotason maat ovat historiallisesti myötävaikuttaneet eniten ilmastonmuutokseen, joten niiden tulee täyttää taloudelliset sitoumuksensa paljon pienemmät vaikutukset aiheuttaneita matala- ja keskituloisia maita kohtaan, jotka kuitenkin kärsivät nyt seurauksista. Pelastakaa Lapset pyytää hallituksia ja avunantajia omaksumaan ylisukupolisesti oikeudenmukaisen lähestymistavan ilmastorahoitukseen ja sopeutumiseen. Tähän sisältyvät muun muassa seuraavat toimenpiteet:

- **Lisätään ilmastorahoitusta, jotta voidaan täyttää toteutumaton sitoumus vähintään 100 miljardin dollarin mobilisoinnista vuosittain vuoteen 2020 mennessä sekä auttaa matala- ja keskituloisia maita puhtaaseen kehitykseen siirtymisessä ja väistämättömien vaikutusten hallinnoinnissa. Samalla käytetään määriteltyjä mittareita, joilla varmistetaan lasten huomiointi investoinneissa.** Tähän sisältyy uutta ja aiempaa suurempaa taloudellista tukea, joka maksetaan avustuksina ja joka perustuu ennakoitavuuden, läpinäkyvyyden ja paikallisjohtoisuuden periaatteisiin Global Commission on Adaptationin Principles for Locally Led Adaptation -periaatteiden mukaisesti⁸⁸. Historiallisesti tarkasteltuna suurimmassa vastuussa olevien maiden on huomioitava hiilivelka, jonka ne ovat kerryttäneet aiheuttamalla ilmastonmuutosta ja ilmastovahinkoa, ja maksettava oikeudenmukainen osuus ilmastorahoituksesta.
- **Ohjataan vähintään 50 % investoinneista sopeutumiseen, resilienssiin sekä katastrofiriskisiä pienentäviin toimiin ja erityisesti keinoihin, jotka hyödyttävät nimenomaisesti epätasa-arvolle ja syrjinnälle eniten altistuvia lapsia.** Sopeutumiseen suunnattu rahoitus muodostaa vain 11 % vuosien 2017–2018 globaalista julkisesta ilmastorahoituksesta, ja jollei sen määrää kasvateta huomattavasti, miljoonat lapset joutuvat kärsimään peruuttamattomista vaikutuksista, jotka on jo pantu alulle⁸⁹. Myös kansallisten ilmasto- ja katastrofiriskien vähentämiseen suunnattujen toimien osalta tulee varmistaa, että ne vastaavat katastrofiriskien vähentämistä koskevaa Sendain kehystä, Pariisin ilmastositoumusta sekä Kestävän kehityksen Agenda 2030 toimintaohjelmaa, jossa luvataan, ettei ketään jätetä.
- **Luodaan vuoteen 2023 mennessä uusi ilmastorahoitusmekanismi, jolla puututaan menetyksiin ja vahinkoihin.** Ilmastonmuutoksen kannalta haavoittuvassa asemassa olevissa yhteisöissä ilmastokriisin peruuttamattomat vaikutukset riistävät lapsilta heille kuuluvat oikeudet. Erityisesti tämä koskee epätasa-arvosta ja syrjinnästä kärsiviä lapsia. Hallitusten on tuettava uuden ilmastorahoituksen kehitystä ja aiemman rahoituksen lisäämistä, jotta voidaan kiireellisesti puuttua nopeasti paheneviin menetyksiin ja vahinkoihin. Lisäksi menetyksiä ja vahinkoja varten on luotava uusi ilmastorahoitusmekanismi vuoteen 2023 mennessä. Hallitusten on sovittava tämän teknisen avun mobilisointiin tarkoitetusta operatiivisesta tahosta: vahinkojen ja menetysten käsittelyä varten perustettavan Santiago Network -verkoston tulee olla osallistava, sukupuolisensitiivinen ja tarkoituksenmukainen, ja sillä on oltava kyky tarjota todellista teknistä apua ilmastokriisin etulinjassa oleville maille, yhteisöille ja lapsille.
- **Priorisoidaan ennakoivaa toimintaa henkien ja elinkeinon pelastamiseksi** analytiikkainvestoinneilla, ennalta sovitulla rahoituksella ja toimintasuunnitelmilla, joiden avulla yhteisöille voidaan tarjota tukea nopeasti jo ennen katastrofien alkamista ja siten välttää laajamittaisia humanitaarisia kriisejä. On saatu yhä enemmän näyttöä siitä, että ennusteisiin perustuva rahoitus (Forecast-based Finance, FbF) on erittäin kustannustehokas tapa suojella yhteisöjä ennakoitavissa olevilta ilmastonmuutoksen aiheuttamilta riskeiltä. Lisäinvestointeja tarvitaan oikeanlaisen analytiikan toteuttamiseen, konfliktitilanteet ja lapset huomioivien toimintasuunnitelmien laatimiseen ja tarvittavan rahoituksen varmistamiseen. Näin varmistetaan, että maksut tapahtuvat oikeaan aikaan ja toimenpiteet suojaavat yhteisöjä ja lapsia asianmukaisella tavalla.

- **Huolehditaan kansainvälisissä ja kansallisissa ilmastoon liittyvissä sitoumuksissa, politiikoissa ja kehyksissä siitä, että huomio kohdistuu kattavasti lapsiin ja erityisesti niihin, joihin epätasa-arvo ja syrjintä vaikuttavat eniten.** Tähän vastatakseen hallitusten tulee varmistaa, että lapset ja heidän oikeutensa nimenomaisesti sisällytetään päivitettyihin kansallisiin ilmastosuunnitelmiin, kuten kansallisesti määriteltyihin panoksiin ja kansallisiin sopeutumissuunnitelmiin. Tyttöjen, alkuperäiskansojen lasten, vammaisten lasten, pakolaisten, siirtolaisten ja pakkomuuttaneiden lasten sekä muiden epätasa-arvoa ja syrjintää kokevien ryhmien tiettyihin tarpeisiin ja haavoittuvuustilanteeseen on kiinnitettävä asianmukaista huomiota. UNFCCC:n päätöksentekoprosesseihin on sisällytettävä vahvempi lasten oikeuksien ja heikoimmassa asemassa olevien huomiointi läpileikkaavana prioriteettina, ja on varmistettava lapsille turvallisia ja merkityksellisiä tilaisuuksia vaikuttaa näihin prosesseihin.

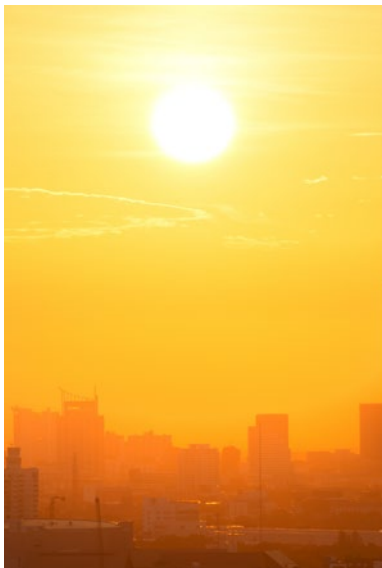
Lasten suositus

- Hallitusten tulee antaa yhteisöille enemmän tukea saastuttamisen ja fossiilisten polttoaineiden käytön lopettamisessa sekä varmistaa, että kaikkien saatavilla on vihreitä ja uusiutuvia energiavaihtoehtoja.

Tuetaan lasten merkityksellistä osallistumista ja toimijuutta ilmastopolitiikassa

Päätäjien ja suuren yleisön tulee tunnustaa, että lapset ovat yhtäläinen sidosryhmä ja keskeisiä muutoksen edistäjiä ilmasto- ja ympäristökriisissä. Heidän on kunnioitettava ja suojeltava laissa ja käytännössä lasten ilmaisuvapautta, kokoontumista ja rauhanomaisia yhdistyksiä koskevia oikeuksia sekä heidän oikeuttaan toimia ympäristön ja ihmisoikeuksien puolustajina. Pelastakaa Lapset pyytää hallituksia, hallitustenvälisiä organisaatioita, yksityistä sektoria sekä kansalaisyhteiskunnan toimijoita ryhtymään konkreettisiin toimiin lasten osallistumisen ja toimijuuden tukemiseksi ja kunnioittamiseksi ilmastopolitiikassa seuraavin toimenpitein:

- **Voimaannutetaan ja tuetaan lapsia toimimaan heille tärkeiden ilmastoasioiden puolesta.** Erityisesti lapsilla, joita epätasa-arvo ja syrjintä koskevat eniten, on oltava aitoja mahdollisuuksia käyttää oikeuttaan saada äänensä kuuluviin, mobilisoitua, kampanjoida, vaatia vastuuta sekä osallistua täysipainoisesti ilmasto- ja ympäristökeskusteluihin ja politiikan kehitykseen kaikilla tasoilla.
- **Säädetään lakeja, jotka takaavat lapsille oikeuden osallistua kaikkiin heihin vaikuttaviin asioihin, kuten julkisiin päätöksentekoprosesseihin, joilla on vaikutusta ilmastoon ja ympäristöön.** Lain ja politiikan tulee olla yksityiskohtaista ja ohjata kaikkien lasten osallistumiseen tarkoitettujen mekanismien muotoa, rakennetta, toimintaa ja arviointia. Riittävät taloudelliset ja muut resurssit tulee järjestää, jotta voidaan varmistaa kestävien ja vaikuttavien mekanismien käyttöönotto ja ylläpito.
- **Perustetaan lapsiystävällisiä mekanismeja ja alustoja verkkoon ja verkon ulkopuolelle, tarkoituksena helpottaa lasten turvallista ja tehokasta muodollista osallistumista ilmastopolitiikan kehittämiseen.** On puututtava lasten oikeuksien rikkomuksiin, kuten tyttöjen kokemaan sukupuoleen perustuvaan väkivaltaan ja uhkauksiin.
- **Varmistetaan, että lakien, jotka rajoittavat lasten sekä nuorten ja aikuisten ilmastoaktivistien toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, on oltava välttämättömiä, kohtuullisia ja legitiimiin tarkoitukseen nähden oikeasuhteisia** ja että ne eivät rajoita absoluuttisia oikeuksia tai oikeuksia, joista ei voi poiketa.

- **Varmistetaan, että lapsilla on mahdollisuus saada kaikilla tasoilla toteutettujen lapsiystävällisten ja sukupuolen huomioivien valitusmekanismien kautta oikeutta, kuten tehokkaita oikeuskeinoja ja rikkomusten hyvityksiä, jotka liittyvät ympäristöhaittaan ja ilmastoon liittyviin lasten oikeuksien rikkomuksiin,** muun muassa ratifioimalla YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen valinnainen pöytäkirja viestintämenettelystä.
- **Huolehditaan siitä, että lasten saatavilla on ikätason, sukupuolen ja kyvykkyydet huomioivaa tietoa ja opetusta ilmasto- ja ympäristökriisistä muodollisen ja epämuodollisen koulutuksen kautta,** jotta varmistetaan lasten tarvittavat taidot ja tiedot resilienssin ja sopeutumiskapasiteetin kehittämiseksi ja voidaan voimaannuttaa heitä toimimaan kestävämmän tulevaisuuden puolesta. Hallitusten tulee varmistaa, että kaikilla lapsilla on pääsy turvallisiin oppimisympäristöihin, joissa koulujen turvallisuudesta, riskien vähentämisestä ja resilienssistä huolehtiminen on oletusarvo.

Lasten suositukset

- On varmistettava, että jokaisen lapsen oikeudet toteutuvat jatkuvasti.
- Lapset ovat tulevaisuuden johtajia, ja näin ollen heidän ääntään on aina kunnioitettava, siihen on suhtauduttava vakavasti ja se on huomioitava ilmasto- ja ympäristöä koskevassa päätöksenteossa.
- Kaikkien, mukaan lukien vanhempien, opettajien ja johtajien, täytyy ymmärtää, miten ilmasto vaikuttaa lasten oikeuksiin, ja tunnustaa lasten oikeus osallistua ilmasto- ja ympäristöä koskeviin päätöksiin.
- Lasten osallistumisen tulee olla kaikkia lapsia osallistavaa huomioiden myös lapset, jotka voivat tarvita lisätukea osallistumiseen.
- Kaikille lapsille tulee antaa laadukasta ja ymmärrettävää tietoa ilmasto- ja ympäristöä koskeviin päätöksentekoprosesseihin osallistumisesta.

Lasten sosiaaliturvaa koskevan oikeuden toteuttaminen

Sen ohella, että lisätään ilmastorahoitusta erityisesti paikallisvetoiseen sopeutumiseen, hallitusten on selvitettävä muita keinoja parantaa yhteisöjen resilienssiä shokkeja vastaan. Pelastakaa Lapset pyytää hallituksilta ja avunantajilta seuraavaa:

- **Vahvistetaan sosiaaliturvajärjestelmiä** tarkoituksena lieventää ilmastoshokkien yhä kasvavia vaikutuksia, jotka kohdistuvat lapsiin ja heidän perheisiinsä. Tavoitteena on toteuttaa ajan myötä yleinen lapsilisä lasten hyvinvoinnin parantamiseksi ja resilienssin tukemiseksi. Sosiaaliturvan järjestelmien on oltava lapset ja sukupuolen huomioivia, vammaisia osallistavia ja lastensuojelujärjestelmiin linkitettyjä, ja niiden tulee kattaa epätasa-arvoa ja syrjintää kokevat lapset. Järjestelmien on lisäksi reagoitava shokkeihin – mahdollistaen lisärahan maksamisen perheille tehokkaalla ja vaikuttavalla tavalla, jotta perheitä voidaan auttaa sopeutumaan tilanteeseen ennen ilmastoon liittyviä ja muita shokkeja, niiden aikana sekä niiden jälkeen – ja niitä on täydennettävä tuomalla lasten saataville laadukasta koulutusta, lastensuojelupalveluita ja perusterveydenhuollon palveluita, jotka tarjotaan ilmaiseksi hoitopaikassa yleisen sairausvakuutusturvan puitteissa.

Lasten suositus

- People who work in fossil fuels industries need to have access to social protection as they could lose their job when we move to green and renewable energy sources.

Loppuviitteet

Tiivistelmä

1: Ritchie, H. 2018. 'Global inequalities in CO₂ emissions', *Our World in Data*. Osoitteessa <https://ourworldindata.org/co2-by-income-region>.

2: YK:n sopimuspuolten konferenssi, 2013. *Report of the Conference of the Parties on its eighteenth session, held in Doha from 26 November to 8 December 2012 – Addendum Part Two: Action taken by the Conference of the Parties at its eighteenth session*. Osoitteessa <https://unfccc.int/resource/docs/2012/cop18/eng/08a01.pdf>.

3: IPCC, 2021. *Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, A. Pirani, S. L. Connors, C. Péan, S. Berger, N. Caud, Y. Chen, L. Goldfarb, M. I. Gomis, M. Huang, K. Leitzell, E. Lonnoy, J.B.R. Matthews, T. K. Maycock, T. Waterfield, O. Yelekçi, R. Yu and B. Zhou (eds.)]. Cambridge University Press. In Press.

4: Global Commission on Adaptation, 2019. *Adapt Now: A Global Call for Leadership on Climate Resilience*. Osoitteessa https://gca.org/wp-content/uploads/2019/09/Global-Commission-Report_FINAL.pdf.

5: IPCC, 2021. *Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, A. Pirani, S. L. Connors, C. Péan, S. Berger, N. Caud, Y. Chen, L. Goldfarb, M. I. Gomis, M. Huang, K. Leitzell, E. Lonnoy, J.B.R. Matthews, T. K. Maycock, T. Waterfield, O. Yelekçi, R. Yu and B. Zhou (eds.)]. Cambridge University Press. In Press.

Lasten tulevaisuus: mitä data kertoo

6: Ks.: Thiery, W., Lange, S., Rogelj, J., Schleussner, C.-F., Gudmundsson, L., Seneviratne, S. I., Frieler, K., Emanuel, K., Geiger, T., Bresch, D. N., Zhao, F., Willner, S. N., Büchner, M., and Volkholz, J. and the ISIMIP modelling team, 2021. *The kids aren't alright*. Osoitteessa <https://doi.org/10.5194/egusphere-egu21-12267>.

7: Note that this modelling does *not* include the recent 'increased ambition' proposed by some countries such as the EU in their Green Deal and updated NDCs in the run up to COP26.

8: Global Commission on Adaptation, 2019.

9: International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, 2019. *The Cost of Doing Nothing: The Humanitarian Price of Climate Change and How It Can Be Avoided*. IFRC, Geneva. p. 5.

10: Hallegatte, S., Bangalore, M., Bonzanigo, L., Fay, M., Kane, T., Narloch, U., Rozenberg, J., Treguer, D. and Vogt-Schilb, A. 2016. *Shock Waves: Managing the Impacts of Climate Change on Poverty*. World Bank, Washington, DC. p. 2.

11: Wittgenstein Centre for Demography and Global Human Capital (WIC) Wittgenstein Centre Data Explorer. Version 2.0 2018

12: Hurlbert, M., J. Krishnaswamy, E. Davin, F.X. Johnson, C.F. Mena, J. Morton, S. Myeong, D. Viner, K. Warner, A. Wreford, S. Zakieldeen, Z. Zommers, 2019. 'Risk Management and Decision making in Relation to Sustainable Development' in *Climate Change and Land: an IPCC special report on climate change, desertification, land degradation, sustainable land management, food security, and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems* [P.R. Shukla, J. Skea, E. Calvo Buendia, V. Masson-Delmotte, H.-O. Pörtner, D.C. Roberts, P. Zhai, R. Slade, S. Connors, R. van Diemen, M. Ferrat, E. Haughey, S. Luz, S. Neogi, M. Pathak, J. Petzold, J. Portugal Pereira, P. Vyas, E. Huntley, K. Kissick, M. Belkacemi, J. Malley (eds.)]. IPCC. p. 684.

13: UNICEF, 2021. *UNICEF Turkey Humanitarian Situation Report #40, (Syrian Refugees Response): January–December 2020*. Osoitteessa <https://reliefweb.int/report/turkey/unicef-turkey-humanitarian-situation-report-40-syrian-refugees-response-january>.

14: UNHCR, 2019. *UNHCR Jordan Factsheet, May 2019*. Osoitteessa <https://reliefweb.int/report/jordan/unhcr-jordan-factsheet-may-2019>.

15: Ks. Global Legal Action Network, <https://youth4climatejustice.org/the-case>.

16: Mbow, C., C. Rosenzweig, L.G. Barioni, T.G. Benton, M. Herrero, M. Krishnapillai, E. Liwenga, P. Pradhan, M.G. Rivera-Ferre, T. Sapkota, F.N. Tubiello, Y. Xu. 2019. 'Food Security' in *Climate Change and Land: an IPCC special report on climate change, desertification, land degradation, sustainable land management, food security, and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems*. Osoitteessa https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/4/2021/02/08_Chapter-5_3.pdf.

17: Kuva correct as of end 2019. Ks. Save the Children, 2019. *2019: Climate shocks claim more than 1200 lives across East and Southern Africa*. Osoitteessa <https://www.savethechildren.net/news/2019-climate-shocks-claim-more-1200-lives-across-east-and-southern-africa>.

18: 10% of total under 18 population of the 10 countries [162,370,000]; population data from UNICEF population statistics – under 18 demographics (Osoitteessa https://data.unicef.org/resources/data_explorer/unicef/?ag=UNICEF&df=GLOBAL_DATAFLOW&ver=1.0&dq=DM_POP_U18.&startPeriod=2015&endPeriod=2019) and the World Bank population prospects (Osoitteessa <https://data.worldbank.org/indicator/sp.pop.totl>.)

19: UNICEF, WHO & World Bank, 2021. *Joint child malnutrition estimates*. Osoitteessa <https://data.unicef.org/resources/dataset/malnutrition-data>.

20: Solidarités International, 2020. *The Sahel in the midst of climate change*. Osoitteessa <https://reliefweb.int/report/chad/sahel-midst-climate-change>.

21: Hallegatte, S., Bangalore, M., Bonzanigo, L., Fay, M., Kane, T., Narloch, U., Rozenberg, J., Treguer, D. and Vogt-Schilb, A. p. 39.

- 22: *Ibid.* p. 97.
- 23: Save the Children International, 2021. *A perfect storm: how climate change is driving child migration and displacement.*
- 24: Centre for Research on the Epidemiology of Disasters and UNISDR, 2015. *The Human Cost of Weather-Related Disasters: 1995–2015.* Osoitteessa https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/COP21_WeatherDisastersReport_2015_FINAL.pdf.
- 25: Theirworld, 2018.
- 26: Save the Children, May 2018. *Almost half a million affected by floods in Somalia.* Osoitteessa <https://www.savethechildren.org.au/media/media-releases/somali-s-displaced-by-flooding>.
- 27: Evers, J. and Pathirana, A. 2018. 'Adaptation to climate change in the Mekong River Basin: introduction to the special issue'. *Climatic Change* 149, 1–11. p. 5.
- 28: Watts N (et al), 2019. 'The 2019 report of The Lancet Countdown on health and climate change: ensuring that the health of a child born today is not defined by a changing climate'. *Lancet*. 2019 Nov 16;394(10211):1836–1878.
- 29: Médecins Sans Frontières, 2019. *Afghanistan: Summer heat threatens people uprooted by drought and war.* Osoitteessa <https://reliefweb.int/report/afghanistan/afghanistan-summer-heat-threatens-people-uprooted-drought-and-war>
- 30: UN Human Rights Council, 2017. *Analytical study on the relationship between climate change and the full and effective enjoyment of the rights of the child: Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights.* p. 7.
- 31: Save the Children, 2020. *The Global Girlhood Report 2020: How COVID-19 is putting progress in peril.* Osoitteessa <https://resourcecentre.savethechildren.net/library/global-girlhood-report-2020-how-covid-19-putting-progress-peril>.
- 32: Mills, E. 2015. 'Leave No One Behind': Gender, Sexuality and the Sustainable Development Goals.' *IDS Evidence Report 154.* Institute of Development Studies, Brighton. p. 19–20.
- 33: Gender-Based Violence AoR, 2021. *Climate Change and Gender-Based Violence: What are the Links?* Osoitteessa <https://gbvaor.net/sites/default/files/2021-03/gbv-aor-helpdesk-climate-change-gbv-19032021.pdf>.
- 34: Saachi et al v Argentina et al.
- 35: YK:n ihmisoikeusneuvosto, 2020. *Analytical study on the promotion and protection of the rights of persons with disabilities in the context of climate change: Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights.* Osoitteessa <https://undocs.org/A/HRC/44/30>.
- 36: Kerrottu Daily Mirrorille, 10. elokuuta 2021. 'Please help us end this nightmare': Desperate teens' climate crisis plea to Boris Johnson. Osoitteessa <https://www.mirror.co.uk/news/world-news/please-help-end-nightmare-desperate-24685837>.
- 37: Internal Displacement Monitoring Centre, 2020. *Global Internal Displacement Database.* Osoitteessa <https://www.internal-displacement.org/database/displacement-data>.
- 38: Clement, Viviane, Kanta Kumari Rigaud, Alex de Sherbinin, Bryan Jones, Susana Adamo, Jacob Schewe, Nian Sadiq, and Elham Shabahat. 2021. *Groundswell Part 2: Acting on Internal Climate Migration.* Washington, DC: Maailmanpankki
- 39: Internal Displacement Monitoring Centre, 2020. *Pacific Response to Disaster Displacement (PRDD) project.* Osoitteessa <https://www.internal-displacement.org/pacific-disasters>.
- 40: UNICEF, 2021. *Child displacement.* Osoitteessa <https://data.unicef.org/topic/child-migration-and-displacement/displacement>.
- 41: Maailmanpankki, 2020. *Water in the Balance: The Economic Impacts of Climate Change and Water Scarcity in the Middle East.* Osoitteessa <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/153234.pdf>.
- 42: Global Commission on Adaptation, 2019.
- 43: Girardin, C., Jenkins, S., Seddon, N., Allen, M., Lewis, S. L., Wheeler, C. E., Griscom, B. W. and Malhi, Y. 2021. 'Nature-based solutions can help cool the planet – if we act now', *Nature* 593. p. 191–194.
- 44: UNICEF, 2021. *The Climate Crisis is a Child Rights Crisis: Introducing the Children's Climate Risk Index.* Osoitteessa <https://www.unicef.org/media/105376/file/UNICEF-climate-crisis-child-rights-crisis.pdf>.
- 45: Asia Pacific Leaders Malaria Alliance and Asia Pacific Malaria Elimination Network Secretariat, 2020. *Climate Change: A Threat to Malaria Elimination – Is Asia Pacific Prepared?* Osoitteessa https://www.who.int/tdr/research/Aug11_Climate_change.pdf.
- 46: Maailman terveysjärjestö, 2014. *Quantitative risk assessment of the effects of climate change on selected causes of death, 2030s and 2050s.* Osoitteessa <https://apps.who.int/iris/handle/10665/134014>.
- 47: The Royal Australian and New Zealand College of Obstetricians and Gynaecologists, 2021. *Air Pollution and Pregnancy.* Available from <https://rancog.edu.au/womens-health/patient-information-guides/patient-information-pamphlets/air-pollution-and-pregnancy>.
- 48: Maailman terveysjärjestö, 2018. *Air pollution and child health: prescribing clean air.* Osoitteessa <https://www.who.int/publications/i/item/air-pollution-and-child-health>.
- 49: Maailman terveysjärjestö, 2014.
- 50: 50: Yhdistyneiden kansakuntien ympäristöohjelma, 2021. *Adaptation Gap Report 2020.* UNEP, Nairobi. p. xiv.
- 51: Yhdistyneiden kansakuntien ympäristöohjelma, 2021. *Adaptation Gap Report 2020.* UNEP, Nairobi. p. 24.
- 52: Hallegatte, S., Bangalore, M., Bonzanigo, L., Fay, M., Kane, T., Narloch, U., Rozenberg, J., Treguer, D. and Vogt-Schilb, A. p. 1.
- 53: Global Commission on Adaptation, 2019.
- 54: Coger, T., Dinshaw, A., Krishnan, N., Cook, M., Brown, A., Chu, E. and Illick-Frank, E. 2021. *Tracking and Reporting Finance for Locally Led Adaptation to Climate Change.* Maailman luonnonvarainstituutti, Washington, DC. p. 3.

- 55: Theirworld, 2018. *Safe Schools: The Hidden Crisis – A framework for action to deliver Safe, Non-violent, Inclusive and Effective Learning Environments*. Osoitteessa <https://s3.amazonaws.com/theirworld-site-resources/Reports/Theirworld-Report-Safe-Schools-December-2018.pdf>.
- 56: Gronewold, N. 2010. 'Is the Flooding in Pakistan a Climate Change Disaster?', *Scientific American*. Osoitteessa <https://www.scientificamerican.com/article/is-the-flooding-in-pakistan>.
- 57: Bradshaw, S. and Fordham, M. 2013. *Women, girls and disasters – A Review for DFID*. Osoitteessa <https://gsdrc.org/document-library/women-girls-and-disasters-a-review-for-dfid>.
- 58: Malala Fund, 2021. *A greener, fairer future: Why leaders need to invest in climate and girls' education*. Osoitteessa <https://malala.org/newsroom/archive/malala-fund-publishes-report-on-climate-change-and-girls-education>.
- 59: Harvard Kennedy School, 2018. *When the heat is on, student learning suffers*. Osoitteessa <https://www.hks.harvard.edu/announcements/when-heat-student-learning-suffers>.
- 60: Heissel, J., Persico, C. and Simon, D. 2019. *Does Pollution Drive Achievement? The Effect of Traffic Pollution on Academic Performance*. Osoitteessa <https://www.nber.org/papers/w25489>.
- 61: Sunyer J, Esnaola M, Alvarez-Pedrerol M, Forns J, Rivas I, López-Vicente M, et al. 2015. 'Association between Traffic-Related Air Pollution in Schools and Cognitive Development in Primary School Children: A Prospective Cohort Study'. *PLoS Med* 12(3): e1001792. Osoitteessa <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1001792>.
- 62: Save the Children International, 2021. *Build Forward Better: How the global community must act now to secure children's learning in crises*. Osoitteessa <https://resourcecentre.savethechildren.net/library/build-forward-better-how-global-community-must-act-now-secure-childrens-learning-crises>.
- 63: UNESCO, *Crisis-sensitive educational planning*. Osoitteessa <http://www.iiep.unesco.org/en/our-expertise/crisis-sensitive-educational-planning>.
- 64: Adger, W. N. and Pulhin, J. M. et al. 2014. 'Human security' in *Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Part A: Global and Sectoral Aspects. Contribution of Working Group I to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Osoitteessa https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/02/WGIIAR5-Chap12_FINAL.pdf.
- 65: Save the Children, 2020. *The Central Sahel: A Children's Crisis*. Osoitteessa https://resourcecentre.savethechildren.net/node/18336/pdf/sahel_brief_3.pdf.
- 66: Save the Children, 2020. *Stop the War on Children: Gender matters*. Osoitteessa <https://resourcecentre.savethechildren.net/library/stop-war-children-2020-gender-matters>.
- 67: Toksinen stressireaktio tarkoittaa kehon stressivastejärjestelmien pitkittynyttä aktivoitumista, joka voi häiritä aivoarkkitehtuurin kehitystä ja muiden elinten kehitystä sekä kasvattaa stressiin liittyvien sairauksien ja kognitiivisten häiriöiden riskiä pitkälle aikuisuuteen.
- 68: Save the Children UK, 2017. "Cash Plus" *Programmes for Children*. Osoitteessa <https://resourcecentre.savethechildren.net/library/cash-plus-programmes-children>.
- 69: SPIAC-B Temporary Working Group on Social Protection and COVID-19, 2021. *Key COVID-19 Lessons and Recommendations for Working Towards Universal Social Protection*.
- 70: Save the Children International, 2020. *Universal Child Benefits (UCBs): A foundation to end child poverty*. Osoitteessa <https://resourcecentre.savethechildren.net/library/universal-child-benefits-ucbs-foundation-end-child-poverty>.
- 71: Costella, C., McCord, A., van Aalst, M., Holmes, R., Ammoun, J. and Barca, V. 2021. *Social protection and climate change: scaling up ambition*. Social Protection Approaches to COVID-19 Expert Advice Service (SPACE), DAI Global UK Ltd, United Kingdom.
- 72: Save the Children International, 2020. *Universal Child Benefits (UCBs): A foundation to end child poverty*.
- 73: Razavi, S. 2020. *The case for universal social protection is more self-evident than ever*. Osoitteessa <https://www.developmentpathways.co.uk/blog/the-case-for-universal-social-protection-is-more-self-evident-than-ever>.
- 74: Save the Children, 2019. *Early Action at Save the Children*. Osoitteessa https://resourcecentre.savethechildren.net/node/15910/pdf/sc_ewea_brief_2019.pdf.
- 75: UNICEF, 2019. *Are climate change policies child-sensitive? A Guide for Action: Summary*. Osoitteessa <https://www.unicef.org/media/62956/file/Are%20climate%20change%20policies%20child-sensitive?.pdf>. Huom.: NDC-panoksia päivitetään COP26-tapaamista varten, eikä kyseisiä päivityksiä ole kuvattu tässä, sillä monet niistä ovat työn alla.
- 76: YK:n yleiskokous, 1989. Yleissopimus lapsen oikeuksista. Osoitteessa: <https://undocs.org/A/RES/44/25>.
- 77: Ks. Sharma by her litigation representative Sister Marie Brigid Arthur v Minister for the Environment, 2021. FCA 560.
- 78: Ks. Duarte Agostinho & 5 others v Portugal & 32 others (hakemus nro 9371/20) Euroopan ihmisoikeustuomioistuim.
- 79: Ks. Saachi et al v Argentina et al, 2019, YK:n lapsen oikeuksien komitea.
- 80: Mathias Cormann, 2019. Quoted in SBS News, 13 maaliskuuta 2019. 'Kids should be in school': Student protest-goers cop criticism from politicians. Osoitteessa <https://www.sbs.com.au/news/kids-should-be-in-school-student-protest-goers-cop-criticism-from-politicians/1b680808-8dba-437e-83d0-72c1ed516595>.
- 81: YK:n ihmisoikeusneuvosto, 2020. *Rights of the child: realizing the rights of the child through a healthy environment*. Osoitteessa <https://undocs.org/A/HRC/45/L.48/Rev.1>.
- 82: YK:n ihmisoikeusneuvosto, 2017.
- 83: Save the Children International, 2020. *Red Alert for Climate – children speak up ahead of the Climate Ambition Summit on 12th December 2020*. Osoitteessa <https://www.youtube.com/watch?v=979EQN2vJHw>.
- 84: Yhdistyneiden kansakuntien kehitysohjelma, 2013. *Enhancing Youth Political Participation Throughout the Electoral Cycle: A Good Practice Guide*. UNDP, New York. p. 15.

Suosituksset

85: Rogelj, J., Shindell, D., Jiang, K., Fifita, S., Forster, P., Ginzburg, V., Handa, C., Kheshgi, H., Kobayashi, S., Kriegler, E., Mundaca, L., Séférian, R. and Vilariño, M.V. 2018. 'Mitigation Pathways Compatible with 1.5°C in the Context of Sustainable Development' in *Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty*. Osoitteessa https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2019/02/SR15_Chapter2_Low_Res.pdf.

86: YK:n ihmisoikeusneuvosto, 2020.

87: Children's Environmental Rights Initiative, *Declaration on Children, Youth and Climate Action*. Osoitteessa <https://www.childrenenvironment.org/declaration-children-youth-climate-action>.

88: Global Commission on Adaptation, 2021. *Principles for Locally Led Adaptation*. Osoitteessa <https://www.wri.org/initiatives/locally-led-adaptation/principles-locally-led-adaptation>.

89: Buchner, B., Clark, A., Falconer, A., Macquarie, R., Meattle, C., Tolentino, R. and Wetherbee, C. 2019. *Global Landscape of Climate Finance 2019*. Climate Policy Initiative, London. p. 2.

Kate Stanworth / Pelastakaa Lapset

Pelastakaa Lapset

Pelastakaa Lapset ry on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton, vuonna 1922 perustettu kansalaisjärjestö, joka edistää lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa ja maailmalla.

www.pelastakaalapset.fi

Julkaistu ensimmäisen kerran syyskuussa 2021

© Save the Children 2021

Tämä julkaisu on suojattu tekijänoikeuslailla, ja sitä on sallittua jäljentää maksutta millä tahansa menetelmällä opetuskäyttöön mutta ei jälleenmyyntiin. Muissa olosuhteissa kopiointiin on hankittava etukäteen lupa kustantajalta, ja kopiointista voidaan periä maksu.